

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Jaana Räsänen
Anne Toivanen

PALAUTELOMAKE KAAVIN ETSIVÄN NUORISOTYÖN JA NUOR-
TEN TYÖPAJAN KÄYTTÖÖN

Opinnäytetyö
Toukokuu 2015

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2015
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
P. (013) 260 6600

Tekijät
Jaana Räsänen, Anne Toivanen

Nimeke
Palautelomake Kaavin etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan käyttöön

Toimeksiantaja
Kaavin kunnan nuorisotoimi

Tiivistelmä

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön aihepiiri liittyi etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajatoimintaan, joissa työskennellään nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tehtävänä oli suunnitella palautelomake kyseisten palveluiden käyttöön Kaavin kunnassa. Työskentelyn tavoitteena oli nuorten parissa tehtävän työn kehittäminen ja nuorten osallistaminen palautelomakkeen suunnitteluun ryhmähaastatteluiden kautta.

Idea palautelomakkeen suunnitteluun nousi toimeksiantajan tarpeesta, sekä omasta kiinnostuksesta nuorten parissa tehtävää työtä kohtaan. Syrjäytymisen ehkäisyssä nuorten sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuuden tukeminen ovat tärkeitä työvälineitä. On tärkeää, että työtä kehitetään esimerkiksi palautelomakkeella saatavan tiedon välityksellä, jotta myös nuorten oma ääni saataisiin kuulumaan mahdollisimman laajasti.

Opinnäytetyötä ohjasi projektityön malli. Tiedon tuottamisen menetelmänä käytettiin osallistavia menetelmiä: ryhmähaastattelua ja erilaisia harjoitteita. Palautelomakkeen suunnitteluun osallistuivat nuorten lisäksi toimeksiantajamme edustajat antamalla ohjausta prosessin eri vaiheissa.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi palautelomake Kaavin kunnan etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan käyttöön. Sosiaalisen vahvistamisen osa-alueita mukailevalla palautelomakkeella saadaan esille sekä nuorten mielipiteitä käyttämistään palveluista että niiden kehittämisen tarpeesta. Lomakkeella toivotaan saatavan esiin myös nuorten subjektiivisia kokemuksia sosiaalisen vahvistamisen ajatuksen toteutumisesta palveluissa.

Kieli
suomi

Sivuja 54
Liitteet 8
Liitesivumäärä 11

Asiasanat
etsivä nuorisotyö, nuorten työpaja, syrjäytymisen ehkäisy, osallisuus

THESIS
May 2015
Degree Programme in Social Services
Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. +358 50 405 4816

Authors

Jaana Räsänen and Anne Toivanen

Title

A Feedback Form for the use of Outreach Youth Work and Youth Workshop in Kaavi

Commissioned by

The Youth Work Service of the municipality of Kaavi

The subject of this functional thesis was related to outreach youth work and youth workshop activities, which work for prevention of social exclusion. The task was to design a feedback form for these services at issue in the municipality of Kaavi. The goal was to develop youth work and activate young people to participate in the planning of the feedback form via group interviews.

The idea about the feedback form emerged from the client's need and interest in youth work. Important tools in prevention of social exclusion are social assertion and support for participation of the youth. It is important that the work is developed for example with the help of information given in the feedback form. This way the opinion of young people can be heard as widely as possible.

The thesis was guided by the model of project work. The methods used for information collection were participation methods: group interviews and various exercises. The feedback form was designed with the help of young people and our client's representatives who gave us guidance throughout the process.

The product of the thesis was a feedback form for the use of outreach youth work and youth workshop in Kaavi. A feedback form that supports the sectors of social assertion, can give information about young people's opinions about the used services and also their development needs. With the help of the feedback form it is hoped that it could bring out subjective experiences about the fulfillment of the idea of social assertion in services.

Language
Finnish

Pages 54
Appendices 8
Pages of Appendices 11

Keywords

outreach youth work, youth workshop, prevention of social exclusion, participation

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	5
2	Nuorten syrjäytyminen ja ennaltaehkäisy sosiaalipedagogisessa viitekehyksessä.....	7
2.1	Syrjäytymisen syitä ja sosiaalipedagogiikkaa	7
2.2	Osallisuudella syrjäytymistä vastaan	8
2.3	Sosiaalinen vahvistaminen	10
3	Nuorten elämää	14
4	Nuorisotyö mukana syrjäytymisen ehkäisyssä.....	16
4.1	Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta kuntaorganisaatiossa...	16
4.2	Etsivä nuorisotyö	18
4.3	Nuorten työpajat	22
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä.....	24
6	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat.....	25
6.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	25
6.2	Osallistamisen ja tiedonkeruun menetelmät	26
7	Prosessin kuvaus.....	29
7.1	Idea- ja esisuunnitteluvaihe	29
7.2	Suunnitteluvaihe	31
7.3	Toteutusvaihe	32
8	Haastatteluista kerättyjä nuorten ajatuksia	34
8.1	Arjen sujuvuus	35
8.2	Sosiaaliset suhteet.....	35
8.3	Elämänhallinta	36
8.4	Tulevaisuusorientaatio.....	36
8.5	Kolmas haastattelu ja palautelomakkeen suunnittelu	37
9	Haastattelujen tulosten hyödyntäminen, arviointi ja prosessin päättäminen	38
10	Palautelomakkeen esittely	41
11	Pohdinta.....	43
11.1	Johtopäätöksiä opinnäytetyöstä.....	43
11.2	Ammatillinen kasvu ja oppimisprosessi	48
11.3	Luotettavuus ja eettisyys	49
	Lähteet.....	51

Liitteet

Liite 1 Ennen haastattelua käytettävät menetelmät

Liite 2 Palautteen keräämiseen käytettävät menetelmät

Liite 3 Opinnäytetyön prosessin kuvaus

Liite 4 Toimeksiantosopimus

Liite 5 Haastattelurunko/Etsivä nuorisotyö

Liite 6 Haastattelurunko/Nuorten työpaja

Liite 7 Suostumuslomake haastatteluun

Liite 8 Palautelomake

1 Johdanto

Opinnäytetyömme aihepiiri liittyi etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajatoimintaan sekä niissä tehtävään työhön nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Toimeksiantajanamme oli Kaavin kunta. Idea opinnäytetyöhömme tuli toimeksiantajan tarpeesta kehittää etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan toimintoja sekä omasta mielenkiinnostamme nuorten parissa tehtävää työtä kohtaan.

Yleensä syrjäytymisessä on kyse monen hyvinvoinnille merkityksellisen tekijän puutteesta. Syrjäytyminen voidaan nähdä prosessina, jossa erilaiset vaikeudet kasaantuvat ja ketjuuntuvat. Huono-osaisuuden kasautuessa ja pitkittyessä nuoren mahdollisuudet hallita omaa elämäänsä heikentyvät ja samalla syrjäytymisen uhka usein kasvaa ja ongelmat monimuotoistuvat. (Terveysten ja hyvinvoinninlaitos 2015.)

Vuosien 2012–2015 lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman mukaan tämän hetken yhteiskunnallisessa tilanteessa lapsi- ja nuorisopolitiikassa huomio tulisi kiinnittää yhdenvertaisuuteen, arjenhallintaan ja osallisuuteen. Osallisuuden tunteen nähdään liittyvän osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin, ja ohjelmalla halutaankin lisätä nuorten sosiaalista osallisuutta ja aktiivista kansalaisuutta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 6–7.)

Valtakunnallisen työpajayhdistyksen kehityspäällikkö Pietikäisen (2013) mukaan syrjäytymisen ehkäisyn työvälinaikana käytetään muun muassa arjen sujuvuuteen, elämänhallintaan, tulevaisuusorientaatioon ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvää sosiaalista vahvistamista. Sosiaalinen vahvistaminen on kokonaisvaltaista hyvinvoinnin, elämänhallinnan ja osallisuuden tukemista. Sen tarkoituksena on saada ihminen kiinnitettyksi yhteisölliseen toimintaan sekä tukea häntä aktiiviseksi kansalaiseksi tulemisessa.

Etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan päätavoitteena on ehkäistä nuorten syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Palveluiden toiminta perus-

tuu sosiaaliseen vahvistamiseen ja sen osa-alueisiin. (Martikainen 2015.) Toiminnallisen opinnäytetyömme tehtävänä oli suunnitella palautelomake Kaavin kunnan etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan käyttöön. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kyseisissä palveluissa tehtävän työn kehittäminen. Palautelomakkeen käyttöönotto jäi tämän opinnäytetyön ulkopuolelle. Palautelomakkeen sisällössä on kyse sosiaalisen vahvistamisen osa-alueista.

Palautelomakkeen sisältö ja kysymykset liittyvät elämänhallintaan, arjen sujuvuuteen, sosiaalisiin suhteisiin sekä tulevaisuusorientaatioon. Olimme palautelomakkeen työstämiseen mukaan Kaavin kunnan etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan asiakkaita. Haastattelimme nuoria saadaksemme tietoa etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan merkityksestä heidän elämänsä. Haastatteluiden avulla saimme tietoa niin palautelomakkeen sisällön kuin ulkomuodonkin kehittämiseen. Halusimme tällä tavoin omalta osaltamme tukea nuorten osallisuuden tunnetta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia heitä itseään koskevissa palveluissa. Toimeksiantajan edustajien kanssa keskustelimme palautelomakkeeseen liittyvistä asioista, nuorten haastatteluiden tuloksista sekä opinnäytetyömme kokonaisprosessista.

Toiminnallisen opinnäytetyömme prosessia ohjasi projektityön malli. Sen mukaan prosessin kulkua kuvataan erilaisten vaiheiden kautta (Viirkorpi 2000, 11). Tässä opinnäytetyössä käytämme idea- ja esisuunnitteluvaihetta, suunnitteluvaihetta, toteutusvaihetta, tulosten hyödyntämisen ja arvioinnin vaihetta sekä prosessin päättämisen vaihetta.

Käymme raportissa aluksi läpi opinnäytetyömme tietoperustaa ja viitekehystä. Tämän jälkeen avaamme sitä toimintaympäristöä, johon opinnäytetyömme sijoittuu sekä pohdimme opinnäytetyön tarkoitusta ja tehtävää. Menetelmällisten valintojen osuudessa käymme läpi tiedon keruun menetelmät ja sen jälkeen kuvaamme prosessin kulkua. Tämän jälkeen kerromme haastatteluiden tuloksista ja esittelemme opinnäytetyön tuotoksena syntyneen palautelomakkeen. Pohdinnassa käymme läpi opinnäytetyömme prosessin onnistumista ja oppimiskokemuksiamme sekä opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta.

2 Nuorten syrjäytyminen ja ennaltaehkäisy sosiaalipedagogisessa viitekehyksessä

2.1 Syrjäytymisen syitä ja sosiaalipedagogiikkaa

Nuorisobarometreissä eli Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan ja Nuorisotutkimusverkoston kyselytutkimuksissa on selvitetty nuorten omia näkemyksiä syrjäytymisestä jo vuosien ajan. Nuorten mielestä ystävien puute ja väärään seuraan joutuminen ovat keskeisiä syrjäytymisen syitä. Tilastollisissa syrjäytymisen määritelmässä taas lähtökohta on palkkatyön tai opiskelun ulkopuolelle jääminen. Sikäli on huomion arvoista, että nuorten näkemyksissä korostuvat sosiaaliset verkostot. (Myllyniemi 2014, 50.)

Nuorten mielestä koulutuksen puute on viidenneksi suurimpana syynä syrjäytymiseen, rahan ja toimeentulonkin puute on vasta seitsemännellä sijalla. Oma laiskuus tai välinpitämättömyys, tulevaisuudenuskon puute ja epäterveelliset elämäntavat nousivat kärkisijoille ystävien puutteen kanssa. Syiksi syrjäytymiselle nähtiin lisäksi esimerkiksi lapsuudenkodin vaikeat olot, harrastusten puute, yhteiskunnan epäoikeudenmukaisuus, sekä biologiset tai perinnölliset lahjakkuuserot. (Myllyniemi 2014, 51.) Vaikka sinänsä pieni osa nuorista tuntee huolta omasta syrjäytymisestään, on määrä nuorisobarometrin mukaan kasvanut selvästi neljän vuoden aikana (Myllyniemi 2014, 62).

Hallituksen vuosien 2007–2011 lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmassa sanottiin, että syrjäytymisen monimuotoisuuden vuoksi myös sen ehkäisyyn tulee olla moniulotteista. Sen tavoitteena oli vähentää syrjäytymisvaarassa olevien nuorten määrää esimerkiksi työpajatoiminnan ja ehkäisevän nuorisotyön kautta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011.)

Sosiaalipedagoginen ajattelu ja tekeminen suuntautuvat kaikkeen, mikä edesauttaa huono-osaisuuden ja syrjäytymisen ehkäisyä ja lievittämistä. Sosiaalipedagoginen toiminta on usein sekä käytännöllistä että toiminnallista, ja taustalla olevien toimijoiden tulee ajatella sosiaalipedagogisesti. (Hämäläinen 1999, 17,

32.) Hämäläisen ja Palon (2014, 32) mukaan sosiaalipedagogiikka tarkoittaa laajasti ymmärrettynä arjessa tapahtuvaa kasvatusta. Sosiaalipedagogisessa viitekehyksessä korostuu pyrkimys ongelman ennaltaehkäisyyn ja lievittämiseen, eikä niinkään nuorten syrjäytymisen selittäminen (Hämäläinen 2000, 30). Sosiaalipedagoginen orientaatio rakentuu toimintaperiaatteista, joita ovat muun muassa toiminnallisuus, osallistuminen ja osallistaminen (Hämäläinen 2008, 20).

Nuorisolaissa puhutaan sosiaalisesta vahvistamisesta (Nuorisolaki 27.1.2006/72). Sillä tarkoitetaan toimia nuorten elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi (Hämäläinen & Palo 2014, 51). Vuoden 2014 nuorisobarometrin mukaan nuorisotakuu on varsin vieras asia nuorille. Alle 30-vuotiaista suomalaisnuorista vain 29 % kokee nuorisotakuun tutuksi asiaksi. (Myllyniemi 2014, 58.) Vuonna 2013 voimaan tulleella nuorisotakuulla puututaan nuorten syrjäytymiseen siten, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta (Hämäläinen & Palo 2014, 13).

Sosiaalipedagogiikassa ei kuitenkaan kysytä vain sitä, kuinka ihmiset saataisiin koulutautumaan ja työllistymään. Siinä kysytään myös, miten voidaan auttaa niitä ihmisiä, jotka eivät syystä tai toisesta saavuta tarpeellisia ammatillisia valmiuksia. Tällöinkin on luotava mahdollisuuksia täysipainoiseen ja yhteiskunnalliseen elämään. On vahvistettava sellaisia yhteisöllisyyden muotoja, jotka auttavat muun muassa vaikuttamaan tietoisesti omaan elämänkulkuun, ylläpitämään sosiaalisia suhteita, tekemään mielekkäitä asioita muiden kanssa yhdessä ja rakentamaan positiivista identiteettiä. (Hämäläinen 1999, 90.)

2.2 Osallisuudella syrjäytymistä vastaan

Särkelä-Kukon (2014, 36) mukaan osallisuus voidaan nähdä syrjäytymisen vastavoimana. Osallisuus on monisyinen ja -tasoinen kuulumisen, tuntemisen ja tekemisen kokonaisuus. Yhteiskunnassa ja yhteisössään ihminen kokee itsensä

osalliseksi esimerkiksi osallistumis- ja vaikuttamistoiminnan kautta. Kokemus osallisuudesta rakentuu arjessa pienistä asioista, kuten kuulluksi tulemisesta ja omaan elämään liittyviin asioihin vaikuttamisesta. Myös Järvikoski & Härkäpään (2011, 148) mukaan elämänhallinta ja yhteiskunnallinen osallisuus ovat keskeisiä käsitteitä syrjäytymisestä puhuttaessa ja yhteiskunnan yleiset rakenteet ja olosuhteet vaikuttavat riskiin syrjäytyä.

Osallisuudessa kyse on kiinnittymisestä yhteiskuntaan, ympäristöön ja yhteisöihin sekä turvallisuudesta, oikeudenmukaisuudesta ja yhteenkuuluvuuden tunteen syntymisestä (Särkelä-Kukko 2014, 49). Osallisuudella tarkoitetaan huolenpitoa, mukanaoloa, vaikuttamista ja hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014). Hämäläisen (1999) mukaan ilman osallisuutta yhteiskunnallinen subjektius ei voi kehittyä, sillä osallisuus on välttämätön osa elämänhallintaa.

Syrjäytymisellä tarkoitetaan sosiaalista prosessia, jossa ihminen joutuu sivuun yhteisöstä ja yhteiskunnasta tahdostaan riippumatta. Puhuttaessa yksilöiden syrjäytymisprosesseista tarkoitetaan kasaantunutta huono-osaisuutta: toistuvaa ja pitkäaikaista työttömyyttä, toimeentulo-ongelmia, syrjäytymistä yhteiskunnallisesta osallisuudesta sekä elämänhallintaan liittyviä ongelmia. (Järvikoski & Härkäpää 2011, 148.)

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan tutkimusjulkaisun (1/2013) aiheena on nuorten syrjäytyminen. Tutkimuksen mukaan syrjäytymisestä puhuttaessa on otettava huomioon myös se, että yksilötasolla nuori voi kompensoida jotain puutetta selviytymällä hyvin jollakin toisella elämänsä osa-alueella. Hän voi olla esimerkiksi sosiaalinen, terve ja aktiivinen, eikä häntä näin ollen voida luokitella syrjäytymisuhan alle. Nuorten syrjäytyminen on vaikeasti selitettävissä oleva ja hyvin moniulotteinen kokonaisuus, ja sen ehkäisy on osoittautunut monimutkaiseksi tehtäväksi. (Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2013, 53.)

Vaikka vain pieni joukko nuorista on syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden kannalta sen merkitys on hyvin suuri (Sitra 2011). Sosiaali- ja terveysalan asiantuntijalaitosten yhteenliittymä SOTERKO:n

tutkimus- ja kehittämisohjelmassa todetaan, että nuorten syrjäytyminen ja sen aiheuttama uhka sosiaaliselle kestävyydelle herättävät huolta. Työmarkkinoille kiinnittymisen haasteiden lisäksi myös oman elämänhallinnan hajoamisesta johdettu pahoinvointi sekä mielenterveyden häiriöihin liittyvä nuorten aikuisten työkyyttömyys huolestuttaa. Huolta aiheuttaa myös syrjäytymisestä yhteiskunnalle aiheutuvat kustannukset. Nuorten aikuisten hyvinvointierojen kaventamisohjelmalla halutaan ehkäistä muun muassa nuorten syrjäytymistä ja edistää hyvinvointia sekä integraatiota työelämään. (SOTERKO 2013.)

2.3 Sosiaalinen vahvistaminen

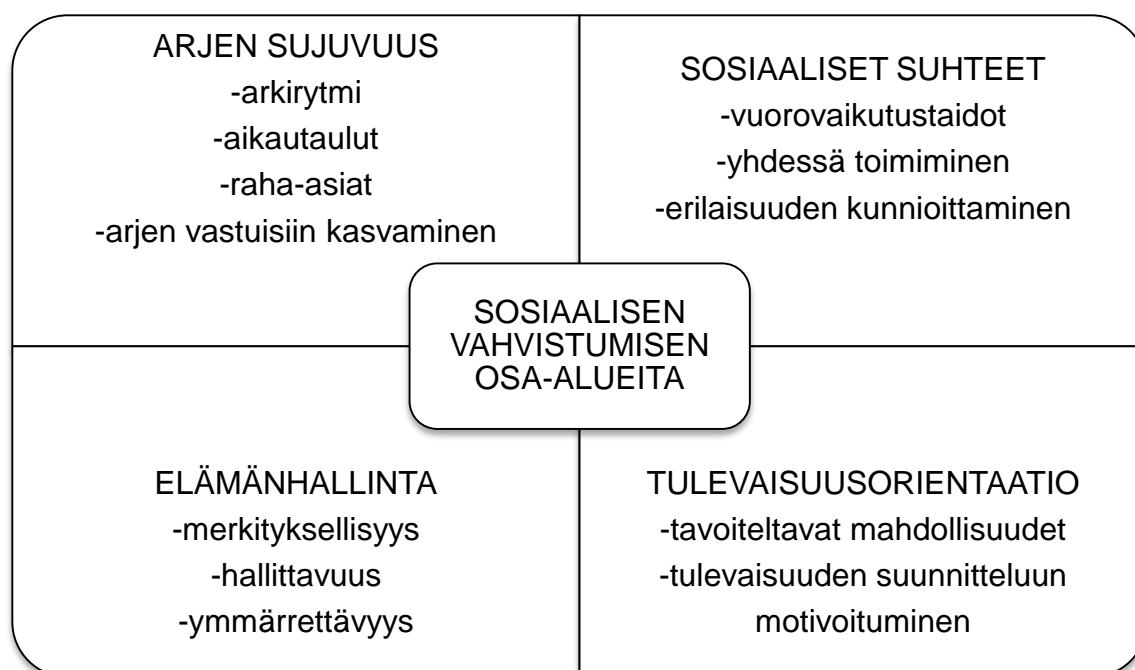
Hämäläisen & Palon (2014, 51–52) mukaan sosiaalinen vahvistaminen on arjenhallinnan kautta nuoren elämäntilanteen ja hyvinvoinnin asteittaiseen parantamiseen tähtäävä prosessi. Termi sosiaalinen vahvistaminen korvaa osittain käsitteet syrjäytyminen ja syrjäytymisen ehkäisy, joita on pidetty leimaavina ja negatiivisina. Termiä syrjäytyminen käytetään kuitenkin edelleen yleisesti.

Sosiaalinen vahvistaminen kiinnittyy yhteiskunnalliseen ilmiöön, jota luonnehtivat irrallisuus yhteisöstä, nuoren yksinäisyys ongelmiansa kanssa, epäluottamus ihmisiin ja huono itsetunto. Merkityksettömyyden tunne ja alisuoriutuminen koulussa voivat leimata nuoren elämää, eikä hän kykene välttämättä näyttämään kiintymystä vertaissuhteissaan. Usein tämän ilmiön kehittymisen taustalla on perheen huono toiminnallinen vaikutus ja heikentynyt kyky kohdata vastoin käymisiä. Tätä ilmiötä vahvistavat riippumattomuus ja yksilö- ja kilpailukeskeisyys, joita kulttuurimme nykyisin yleisesti suosii. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2015.) Sosiaalisen vahvistamisen palvelukokonaisuuden kehittäminen on yksi opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämistoiminnan kohteista (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 6–7).

Sosiaalisen vahvistamisen lähtökohtana on nuoren kiinnittyminen yhteisöön ja nuoren luottamuksen saaminen. Sosiaalinen toimintakyky vahvistuu sosiaalisen vahvistumisen prosessissa ja nuori alkaa ottaa vastuuta yhteisöstään. Nuori voi kokea oppimisen oivalluksia kyetessään antamaan panoksensa yhteisön toimin-

taan. Tämän ja oman toimintansa merkitykselliseksi kokemisen kautta nuoren itseluottamus kasvaa. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2015.)

Sosiaalinen vahvistaminen ja sosiaalinen vahvistuminen erottuvat toisistaan siten, että sosiaalinen vahvistuminen on nuoren subjektiivinen kokemus. Se heijastuu myös ulospäin ja lisää nuoren toimintakykyä. Sosiaalinen vahvistuminen koostuu eri osa-alueista, jotka ovat keskenään vuorovaikutuksessa. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2015.) Alla olevassa kuviossa on kuvattu sosiaalisen vahvistumisen osa-alueita.

Kuvio 1. Sosiaalisen vahvistumisen osa-alueita (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2015).

Usein sosiaalinen vahvistuminen huomataan arjenhallinnan kohentumisena. Nuoren oma kokemus elämänsä mielekkyydestä ja merkityksestä on keskeistä. Keskeistä on myös se, kuinka hallittavaksi ja ymmärrettäväksi hän kokee oman elämänsä tapahtumat. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2015.) Pietikäisen

(2013) mukaan arjen perusasioiden on oltava kunnossa, jotta nuori voi löytää paikkansa koulutus- tai työmarkkinoilta.

Sosiaalipedagoginen työ kiinnittyy ihmisten arkeen, koska arki on se kenttä, missä ihmiset toimivat. Näin ollen sosiaalipedagogisen työn tarkoituksena on löytää yhdessä asiakkaan kanssa sellaisia ratkaisuja ja polkuja, jotka kiinnittävät asiakkaan hänen omaan elämäänsä ja arkeensa. Tämän seurauksena hän voi oppia kokemaan itsensä oman elämänsä toimijana, vaikuttajana, valitsijana ja vastuunkantajana. Sosiaalipedagogisen työn tarvetta voidaan lähteä etsimään kulttuurien sisään rakentuneista ristiriidoista sekä yksilön arjen ongelmista. (DalMaso & Kuosmanen 2008, 36–42.)

Sosiaalisissa suhteissa toimiminen muodostaa pohjan nuoren yhteiskuntaan ja yhteisöön kiinnittymisessä. On oleellista, kuinka nuori näkee oman kasvunsa ja kehityksensä suhteessa muihin ihmisiin. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2015.) Sosiaalipedagogisen ajattelun mukaan yksi elämäkokonaisuuden perustekijä on yhteisöllisyys ja yhteisöihin kuuluminen (Hämäläinen 2000, 39). Martikaisen (2009, 86) mukaan sosiaalisten tukiverkoston merkitys korostuu etenkin silloin, kun elämänhallinta vaarantuu.

Hämäläisen (1999, 72) mukaan sosiaalipedagogisen työn perusajatuksena on tarjota ihmisille, jotka ovat vaikeuksissa, mahdollisuus kohdata muita ihmisiä ja osallistua. Työn perusajatukseseen kuuluu myös, että ihminen voi kokea itsensä tarpeelliseksi, hän voi tehdä mielekkäitä asioita ja etsiä yhdessä toisten kanssa suuntaa elämään.

Elämänhallinta on tunne siitä, että selviytyy, osaa ja pystyy, asiat siis sujuvat. Vastakohta taas on avuttomuuden tunne, tunne siitä, ettei uskalla tai osaa tehdä mitään. Elämänhallinnan tunne tulee luottamuksesta, uskosta ja rohkeudesta. Se on sitkeyttä, yrittämisenhalua ja rohkeutta tarttua oman elämänsä ohjaksiin. Elämänhallinta on myös ymmärrystä siitä, että voi itse vaikuttaa siihen, mihin elämänsä suuntaa, hyviin vai huonoihin asioihin. Elämänhallinta alkaa omista ajatuksista, siitä mitä mistäkin tapahtumasta ajattelee. (Cacciatore & Karukivi 2014, 267.)

Ihminen, jonka sisäinen elämähallinta on kunnossa, kokee selviävänsä erilaisista ja yllättävistäkin elämän tapahtumista joko omin voimavaroin tai saadun tuen avulla. Ulkoinen elämähallinta on tunnistettavissa ulkopuolisten silmin. Elämähallintaan liittyvät ongelmat liittyvät usein normaaliin arjesta selviytymiseen tai ongelmista kertovaan käyttäytymiseen, kuten väkivaltaisuuteen tai päihdeongelmiin. Osa nuoreen aikuisuuteen liittyvistä elämähallinnan ongelmista on kytköksissä siihen, millaisia asioita työssäkäynti vaatii. Elämähallintaa tukevia tekijöitä ovat muun muassa riittävä sosiaalinen tuki ja terveet elämäntavat. (Martikainen 2009, 15–25, 69.)

Usein työstä ja koulutuksesta syrjäytyneiden nuorten ongelmana on heikko sisäinen elämähallinta ulkoisen elämähallinnan ongelmien lisäksi. Aloitekyvyttömyys, yleinen kiinnostumattomuus, elämänhalun kadottaminen, päihteiden väärinkäyttö, yhteiskunnan normeista piittaamattomuus ja myös ihmissuhdeongelmat ovat heikon sisäisen elämähallinnan tuntomerkkejä. (Hämäläinen 2000, 13.)

Sosiaalipedagogista toimintaa voidaan kuvata "kasvatukselliseksi auttamiseksi elämähallintaan", kuten Hämäläisen (2000, 21) teoksesta ilmenee. Keskiössä on elämähallinnan ongelmiin keskittyvä pedagoginen suhde. Elämähallinnan käsite sosiaalipedagogiikassa viittaa toimintakyvyn ongelmiin. Elämähallinta todentuu arjessa, jokapäiväisessä elämässä.

Yksi nuoruuden keskeisistä kehitystehtävistä on tulevaisuuteen suuntautuminen. Nuorten tulevaisuuteen suuntautuminen ilmenee elämänsuunnitteluna, joka keskittyy pääasiassa lähitulevaisuudessa tapahtuvaan koulutukseen ja ammatinvalinnan visiointiin. On paljon nuoria, jotka suunnittelevat tulevaisuutta ja suhtautuvat siihen myönteisesti. Mutta yhä enenevässä määrin on myös sellaisia nuoria, jotka elävät hetkessä ja suhtautuvat tulevaisuuteen välinpitämättömästi. (Lehtonen 2015.)

3 Nuorten elämää

Nuoruus on oman paikan etsimisen aikaa lapsuuden ja aikuisuuden välissä (Virtanen 2006, 153). Niissä palveluissa, joihin opinnäytetyömme liittyi, nuorten ikäjakauma on suuri. Nuorimmat asiakkaat etsivässä nuorisotyössä voivat olla 14-vuotiaita ja enimmillään he ovat 29-vuotiaita. Joka tapauksessa aika noiden ikävuosien välissä on oman paikan ja oman itsensä etsimistä. Joku voi löytää paikkansa jo varhain, joku toinen etsii sitä vielä lähemmäs 30-vuotiaana.

Martikainen (2009, 9) tarkoittaa nuorella aikuisuudella elämänvaihetta, jolloin aikuisuuden vastuut muuttuvat todellisuudeksi. Hän ei tarkoita nuorella aikuisuudella mitään tiettyä ikään sidottua ajanjaksoa, koska on hyvin yksilöllistä, missä iässä yksilöt kohtaavat aikuisuuden vastuut ja niihin liittyvät haasteet. Aikuisuuden vastuilla hän tarkoittaa sitä, että elämän kuvioihin saattaa astua lyhyellä ajan sisällä työelämässä kamppailu, parisuhteen ylläpitäminen, lasten kasvatukseen ja taloudellisiin asioihin liittyvät ongelmat. Joku kohtaa nämä asiat vasta lähempänä neljäkymmentä ikävuotta, kun taas joku toinen jo parikymppisenä.

Nuoren aikuisen elämänhallinnan haasteisiin liittyy usein oman ulkoisen olemuksen kanssa taistelu. Ulkonäköön liittyvät paineet leimaavat usein oikeastaan ihmisen koko elämänkaarta. Rahaa ja energiaa tulisi jaksaa käyttää tietynlaisten ihanteiden saavuttamiseksi. (Martikainen 2009, 104–105.) Yleisesti hyväksytyjen yhteiskunnallista arvomaailmaa määrittävien auktoriteettien katoaminen on tyypillistä aikakaudellemme. Sekin luo osaltaan haastetta nuoren aikuisen elämänhallinnalle. Sellaista tahoja, joka kertoisi ihmisille, millaisten arvojen noudattaminen olisi suotavaa, ei enää ole. Yksilön kannalta tilannetta hankaloittaa myös se, että erilaiset jonkinlaista arvoauktoireettia tavoittelevat instituutiot voivat edustaa jopa keskenään vastakkaisia näkemyksiä. (Martikainen 2009, 113–114.)

Kaavi on noin 3300 asukkaan pohjoissavolainen kunta. 15–29-vuotiaita nuoria Kaavilla oli vuonna 2013 noin 400. Kaavilla ei ole omaa yläkoulua, vaan nuoret suuntaavat yläkouluun läheisiin naapurikuntiin Juankoskelle tai Tuusniemelle. Kyseisiltä paikkakunnilta löytyy myös lukio-opetusta. Ammatillista opetusta puutarha- ja maatalousalalle on Muuruvedellä, joka sijaitsee noin 20 kilometrin päässä Kaavilta. Muut lähimmät ammatilliset koulutusyksiköt sijaitsevatkin jo huomattavasti kauempana, Outokummussa, Kuopiossa ja Iisalmessa. Toisen asteen koulutukseen hakeutuvat nuoret joutuvatkin usein heti peruskoulun jälkeen muuttamaan pois kotoa. Kotoa käsin oppilaitoksissa kulkevien koulupäivät taas voivat venyä hyvinkin pitkiksi. (Kaavin kunta 2014, 2.)

Harinen (2014, 154) on tarkastellut Pohjois- ja Itä-Suomen pikkukylissä asuvien nuorten elämää. Hän pohtii asuinympäristön vaikutusta nuoren elämään muun muassa pitkien koulumatkojen kannalta. Hän miettii myös, voiko syrjäseudun nuoren pitkä koulumatka olla opinnoista luopumisen syy. Joidenkin nuorten koulupäivän pituus voi olla matkoineen jopa 14 tuntia. Vapaa-ajan kuuluisi tukea nuoren arjenhallintaa, mutta syrjäseutujen nuorille ei välttämättä jää vapaa-aikaa pitkien koulupäivien jälkeen. Myös pikkukylänuorilla on kuitenkin velvollisuus olla syrjäytymättä. Mukana täytyisi pysyä ja mukana pysyminen merkitsee monia asioita. On kouluttauduttava, täytyy omata työnhakuhalukkuutta, sosiaalista rohkeutta ja valmiutta tuotteistaa oma osaamisensa.

Koulupäivien pituus ei suinkaan ole ainoa pikkukylän laitamalla asuvan nuoren elämää haastava tekijä. Yksi iso haaste on julkisen liikenteen vähyys, mikä hankaloittaa esimerkiksi harrastuksiin tai kavereiden luo kulkemista. Perheen antama tuki nousee isoon asemaan pikkukylänuorilla syrjäseutujen nuorten kohdalla. Kaikista kodeista ei kuitenkaan löydy mahdollisuuksia opiskelevan tai harrastavan nuoren elämän helpottamiseen. Aina kotoa ei löydy mahdollisuutta kyyditä nuorta, eikä asunnon hankkimiseen lähempää koulutuspaikkaa ole uskallusta tai taloudellista mahdollisuutta. (Harinen 2014, 157–158.)

Harinen (2014, 163) toteaa kuitenkin reuna-alueiden nuorten olevan muiden nuorisobarometriin vastanneiden nuorten tavoin melko tyytyväisiä elämäänsä. Suuri osa nuorista antaa arvosanan 8–9, kun kysytään kuinka tyytyväinen olet

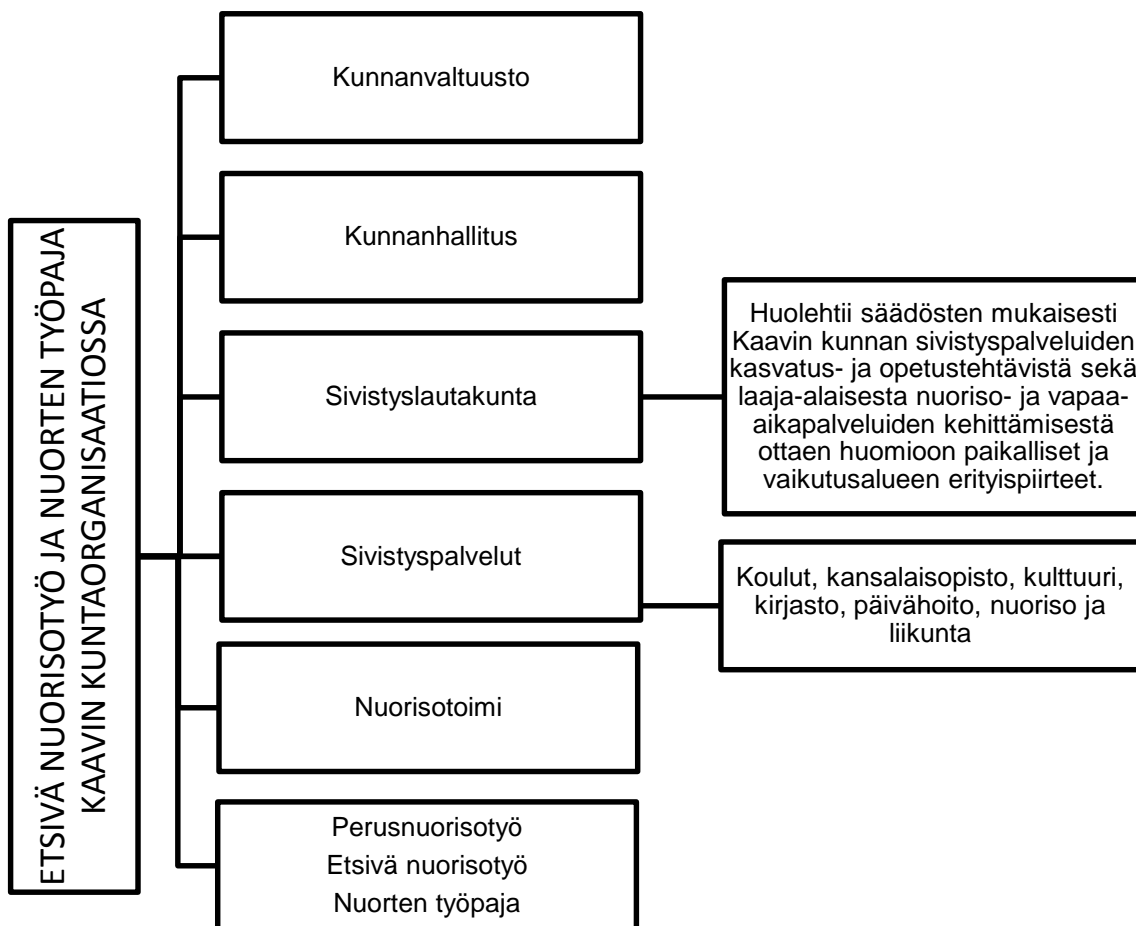
elämäsi tällä hetkellä. Niin pikkukylän keskustan nuoret, isossa kaupungissa asuvat nuoret, kuin pikkukylien laita-alueidenkin nuoret ovat mielipiteessään yhteneväisiä. (Myllyniemi 2014, 101.)

Vaikka nuoret ovatkin melko tyytyväisiä elämäänsä, on tyytyväisyys taloudelliseen tilanteeseen, vapaa-aikaan ja terveydentilaan viime vuosina vähentynyt. Tyttöjen osalta myös tyytyväisyys ihmissuhteisiin on vähentynyt. (Korhonen 2014, 218.) Jaksamisen ja yksilön elämänhallinnan kannalta olisi tärkeää, että nuorella aikuisella olisi elämässään voimia antavia harrastuksia. Myös ydinperheen ulkopuoliset ystävyys-suhteet ovat tärkeitä. (Martikainen 2009, 85.)

4 Nuorisotyö mukana syrjäytymisen ehkäisyssä

4.1 Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta kuntaorganisaatiossa

Nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö ovat kunnille vapaaehtoisia ja niitä järjestetään tarvittaessa (Nuorisolaki 27.1.2006/72). Kaavin kunnassa on viime vuosina lisätty resursseja nuorten erityispalveluihin perusnuorisotyön lisäksi. Vuonna 2013 aloitti toimintansa etsivä nuorisotyö ja seuraavan vuoden syksyllä nuorten työpaja. Toimintojen rahoittajana on kunnan lisäksi Itä-Suomen aluehallintovirasto. (Koillis-Savo 2015, 19.) Kaavin kunnassa tiiviissä yhteistyössä toimivat etsivä nuorisotyö ja nuorten työpaja sijoittuvat kuntaorganisaatiossa sivistystoimen alaisuuteen (kuviot 2).

Kuvio 2. Etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan sijoittuminen kuntaorganisaatiossa.

Nuorisolain mukaan kunnassa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, jossa sosiaali- ja terveystoimen, opetus- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat toimivat yhdessä nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa (Lapin aluehallintoviraston nuorisotoimi 2014, 2). Myös Kaavilla nuorten ohjaus- ja palveluverkosto kokoontuu säännöllisesti.

Valtakunnallisen työpajayhdistyksen (2015) mukaan työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö kuuluvat sosiaalisen vahvistamisen palveluiden ydinelementteihin. Lisäksi siihen kuuluu Nuotta-valmennus, joka on valtakunnallisten nuorisokeskusten toteuttamaa sosiaalista nuorisotyötä 13–28 vuotiaalle nuorille. Nuorisokeskuksissa järjestetään joko yleensä muutamia vuorokausia kestäviä intensiivi-

leirejä tai pitempikestoisia päiväleirejä. Nuoria leirille lähettävä taho voi osallistua leirille yhdessä nuorten kanssa. Nuotta-valmennukset koostuvat erilaisista aktiviteeteista, seikkailu- ja elämystoiminnoista, ryhmä- ja yksilötehtävistä, sekä keskusteluista. (Pietikäinen 2012, 7–8.)

Nämä palvelut muodostavat opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisoyksikön tukeman sosiaalisen vahvistamisen palvelujatkumon. Palveluilla on yhteinen kohderyhmä ja yhtenevä arvopohja. Tiivis yhteistyö niiden välillä on luonnollista. Nuotta-valmennus toimii sekä lisäresurssina että tukipalveluna työpajatoiminnalle ja etsivälle nuorisotyölle. Etsivästä nuorisotyöstä ja työpajoilta nuori siirtyy opiskelemaan, työelämään tai muiden palveluiden piiriin. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2015.)

4.2 Etsivä nuorisotyö

Erityisnuorisotyöhön kuuluvan etsivän nuorisotyön tavoitteena on tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivä nuorisotyö pyrkii olemaan myös läsnä nuorten elämässä. Etsivä nuorisotyö on suunnattu alle 29-vuotiaille koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella oleville tai muuten tukea tarvitseville henkilöille. Kunta voi järjestää etsivää nuorisotyötä yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa tai hankkia nuorten palveluja yksityisiltä yhteisöiltä. Kunta vastaa palvelujen järjestämisen lainmukaisuudesta. (Nuorisolaki 27.1.2006/72.)

Etsivä nuorisotyö on kohdistettu lain perusteluissa estämään erityisesti nuorten syrjäytymistä työelämästä ja koulutuksesta. Nuorisolailla tähdätään siihen, että kunnissa selvitetään etsivää työtä tarvitsevien nuorten määrää omilla alueillaan ja käynnistetään tarvittavaa toimintaa selvityksen tulosten mukaisesti. (Kaartiainen & Koutaniemi 2012, 28–29.) Nuorisotakuun tavoitteena on ollut saada etsivä nuorisotyö toimimaan koko maassa, ja tässä onkin onnistuttu hyvin. Osana nuorisotakuuta opetus- ja kulttuuriministeriö avustaa etsivää nuorisotyötä. (Nuorisotakuu 2015.)

Tietojen luovuttaminen ja etsivän työn virallinen asema kunnan palveluverkostossa tekevät mahdolliseksi etsivän työn toteutumisen osana monialaista toimijaverkostoa. Etsivä nuorisotyöntekijä rakentaa palveluverkostolta saamansa tiedon perusteella kontaktia palveluiden ulkopuolella oleviin tai ulkopuolelle joutumisen uhan alla oleviin nuoriin. Etsivä saattaa nuoria eteenpäin toimijaverkoston sisällä kehiteltyihin palveluihin, kuten työpajoihin. (Kaartinen & Koutaniemi 2012, 29.)

Etsivä nuorisotyö vie asiakkaille heille kuuluvia palveluita. Palveluita tarjotaan siten, että ne ovat käytettävissä ihmisten tarpeisiin sopivalla tavalla, ei tyrkyttämällä jätettyjä ja valmiita palvelupaketteja. Etsivä tekee palveluita tunnetuiksi ja madaltaa kynnystä tarttua niihin; tavallaan etsivä nuorisotyö voidaankin nähdä jalkautuvana palveluohjauksena. Kohtaamisen paikkoja voivat olla esimerkiksi oppilaitokset, palveluverkostot, vankilat tai internet. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 23.)

Kaavilla etsivä nuorisotyöntekijä työskentelee pääsääntöisesti virka-aikaan. Hän voi sopia tapaamisia nuorten kanssa toimistolleen, mutta tarvittaessa voidaan tavata myös muualla. Etsivä nuorisotyöntekijä on mukana ”Kaavin kutsunnoissa”, joissa käydään läpi peruskoulun päättävien tulevaisuuden suunnitelmia. Etsivä nuorisotyöntekijä osallistuu kerran kuukaudessa nuorten yökahvilaan, tekee niin sanottuja bussi-iskuja yläkouluikäisten koulumatkakyyteihin ja antaa panoksensa tarpeen mukaan myös ryhmätoimintojen vetämiselle. Tärkeäksi kohtaamisen paikaksi on muotoutunut Facebook. Se toimii etsivän nuorisotyöntekijän tiedotus- ja yhteydenottokanavana. Facebookin kautta etsivä tuo nuorten tietoisuuteen lähiseudun koulutus- ja työpaikkoja. (Martikainen 2015.)

Nuoren ohjaaminen palveluun on helppoa. Yhteydenotto etsivään nuorisotyöntekijään puhelimitse ja nuoren nimen ja puhelinnumeron kertominen riittää. Kun etsivä on ottanut yhteyden nuoreen, sen jälkeen jatko perustuu nuoren haluun jatkaa työskentelyä. (Alanen & Kotkavuori 2015, 40.) Etsivään nuorisotyöntekijään voi olla yhteydessä nuori itse tai kuka tahansa, jolla on herännyt nuoresta huoli. Lisäksi nuorisolaki velvoittaa tiettyjä tahoja luovuttamaan nuoren yhteystiedot etsivälle nuorisotyölle. (Martikainen 2015.)

Tietojen luovuttamisen edellytyksenä etsivää nuorisotyötä varten on nuoren suostumus, jollei tässä laissa tai muualla toisin säädetä. Nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, luovutettava nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten seuraavasti:

1) opetuksen järjestäjän on luovutettava tiedot perusopetuksen päättäneestä nuoresta, joka ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin;

2) koulutuksen järjestäjän on luovutettava tiedot alle 25-vuotiaasta nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa tai lukio-koulutuksessa;

3) puolustusvoimien ja siviilipalveluskeskuksen on luovutettava tiedot alle 25-vuotiaasta nuoresta, joka vapautetaan varusmies- tai siviilipalveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen takia tai joka keskeyttää palveluksen.

Opetuksen tai koulutuksen järjestäjä, puolustusvoimat taikka siviilipalveluskeskus voi jättää tiedot 2 momentissa tarkoitettua nuoresta luovuttamatta, jos se arvioi käytettävissään olevien tietojen pohjalta sekä nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna, ettei nuori ole 7 b §:ssä tarkoitettujen palvelujen ja muun tuen tarpeessa. (Nuorisolaki 72/2006.)

Etsivä nuorisotyöntekijä tekee yhteistyötä muun muassa sosiaalitoimen, TE-toimiston ja oppilaitosten kanssa. Etsivä ohjaa nuoria kyseisiin tai muihin nuoren tarvitsemiin palveluihin ja on myös tarvittaessa nuoren tukena, kun hän käyttää palveluita. Etsivä on mukana muun muassa nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa ja osallistuu myös yläkoulun oppilashuoltoryhmään. (Martikainen 2015.)

Etsivä nuorisotyöntekijä auttaa nuoria oppilaitoksiin, oppisopimuskoulutuksen pariin, työharjoitteluihin ja työmarkkinoille. Nuoret tarvitsevat usein koulutuksen tai työpaikan saavuttaakseen terveyteen ja kuntoutukseen liittyviä palveluita. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 30.)

Asiakas ei ole etsivässä työssä vain toiminnan kohde, vaan myös toimija. Hänestä tulee sosiaalisen vahvistumisen kautta omien tilanteidensa muutosten toteuttaja. Etsivässä työssä mahdollistuu nuoren osallisuus, kun hän pääsee

omaa tilannettaan edistääkseen tekemään yhteistyötä etsivän kanssa. Asiakasprosessi on usein ennakoimaton, ja siinä on usein ainutlaatuinen taso, joka rakentuu nuoren elämäntilanteen mukaan. (Puuronen 2014, 35.)

Ydinelementit etsivässä nuorisotyössä ovat kohtaaminen, dialogisuus, luottamuksellisuus, vapaaehtoisuus, kokonaisvaltaisuus, joustavuus ja ohjauksellisuus (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2015). Etsivän nuorisotyön asiakasprosessi voidaan jakaa seitsemään vaiheeseen: kartoitus, kontakti, motivointi, työskentely, ohjaaminen/poluttaminen, vieroitus ja asiakastyön lopetus (Puuronen 2014, 33).

Tuki, jota etsivä nuorisotyö asiakkailleen prosessin aikana antaa, on ensinnäkin materiaalista. Nuori esimerkiksi kuljetetaan palveluihin usein kymmenien kilometrien päähän. Keskustelujen ja aktiviteettien kautta tarjotaan sosiaalista tukea. Instrumentaalinen tuki tarkoittaa, että etsivä esimerkiksi auttaa asunnon etsimisessä tai harjoittelee asiakkaan kanssa vaikkapa työhaastattelua. Informaatiotuen antaminen tapahtuu yhteistoiminnan ja keskustelujen kautta joka päiväisiä ongelmia ratkaisten. Arviointituessa keskustelun aiheeksi asetetaan asiakkaan kokemuksen ja niiden arvioinnit. (Puuronen 2014, 36–38.)

Etsivän työn perusta ja toimintatavat nojaavat ihmiskäsitykseen, jonka mukaan jokaisella ihmisellä on sama kiistämätön arvonsa riippumatta hänen taustastaan, elämäntilanteestaan tai kohtalostaan. Etiikkaan etsivässä työssä kuuluu, että työntekijän ja kohdatun ihmisen suhde etenee ja jatkuu täysin asiakkaan tarpeen mukaan. Matkaa tehdään yhdessä, ja jos muut palvelut nostavat käteensä pystyyn asiakkaan suhteen, etsivä työ jatkaa edelleen. Työ perustuu vapaaehtoisuuteen, dialogisuuteen ja kohtaamiseen. Usein etsivän työn perimmäinen merkitys asiakkaalle onkin kohdatuksi ja kuulluksi tulemisessa, ei työn tarjoamassa palvelujen viitekehysessä. (Kaartinen & Koutaniemi 2012, 20–24.)

Lähtökohtana etsivässä työssä on säilynyt asiakkaan tarve, ja muutoksista sekä jatkuvasta kehittymisen prosessista huolimatta, tämä perusta on kyettävä säilyttämään. Maailman muutoksiin on kyettävä vastaamaan, eikä voida pitää kiinni

ajatuksesta, että etsivää työtä tehdään vain tietyssä paikassa tai tietyllä tavalla. (Kaartinen & Koutaniemi 2012, 31.)

4.3 Nuorten työpajat

Työpaja voi toimia jatkopolkuna etsivälle nuorisotyölle (Hämäläinen & Palo 2014, 53). Nuorten työpajat ovat työttömille, alle 29-vuotiaille nuorille tarkoitettuja ja työharjoittelupaikkoja. Pajatoiminnan perusrahoituksesta ja sisällöllisestä kehittämisestä vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Työpajatoiminnan kehittämistoiminnan pajakohtainen päätöksenteko on siirretty ministeriön toimesta aluehallintovirastojen nuorisotoimiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.) Työpajat toimivat nuorisotakuussa koulutuksen, kuntoutuksen ja työn rinnalla todellisena vaihtoehtona kohti koulutusta ja työelämää (Hämäläinen & Palo 2014, 13).

Nuorten työpajatoiminnalle asetettuihin valtakunnallisiin tavoitteisiin kuuluukin muun muassa koulutukseen ja työelämään ohjaaminen. Yleisesti pajatoiminnan tavoitteena on myös syrjäytymisen ehkäiseminen ja osallisuuden vahvistaminen sosiaalisen voimaantumisen ja palveluohjauksen keinoin. (Pohjantammi 2013, 103.) Komosen (2008, 172) mukaan työpajatoiminnassa korostuu kasvatuksellisuus. Sosiaalipedagogisen ajattelun (vrt. Hämäläinen 1999, 79) mukaisesti työpajatoiminta auttaa nuoria emansipoitumaan. Tämä tapahtuu omien kiinnostuksen kohteiden ja vahvuuksien löytymisen myötä, vaikkei se suoraan johtaisikaan koulutus- tai työpaikan löytämiseen. (Komonen 2008, 171.)

Työpajoilla tarjottava tuki voi olla hyvin samankaltaista kuin etsivässä nuorisotyössä, mutta toteutus tapahtuu tiiviissä pajajaksossa. Pajalle tullaan yleensä viranomaisen rahoituspäätöksen perusteella, mutta kuntapajat voivat ottaa yksittäisiä nuoria pajajaksolle myös itsenäisesti. Asiakkaiden palveluntarpeiden ja pajojen tarjoamien palveluiden kirjo on suuri. Yhdistävä tekijä pajapalveluissa on se, että asiakkaan valmiuksia ohjautua aikanaan työelämään, koulutukseen tai muihin palveluihin vahvistetaan sosiaalisen voimaantumisen eri muodoilla. (Pohjantammi 2013, 103.) Komosen (2008, 167) mukaan koulutus- ja työvoi-

mapoliittisessa keskustelussa on korostettu työpajojen merkitystä nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä.

Työpajojen valmennuspalveluja ohjaa lainsäädäntö, kuten nuorisolaki, laki kuntouttavasta työtoiminnasta, laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta sekä sosiaalihuoltolaki. Sosiaalihuoltolaissa on määritelty vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevat toimet, kuten työtoiminta. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta määrittää puitteet muun muassa työkokeilulle, uravalmennukselle, työhönvalmennukselle ja palkkatuetulle työlle. (Hämäläinen & Palo 2014, 13–14.)

Työpajojen toimintaa tai toiminnan sisältöjä lainsäädäntö ei määrittele. Sen sijaan opetusministeriön päätös Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset säätelee suoraan työpajatoimintaa. Toiminnan tulee sen mukaan parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun tai päästä avoimille työmarkkinoille. Tehtävänä on lisäksi parantaa yksilöllisesti ja sovitun määräajan puitteissa nuoren elämönhallintataitoja. (Hämäläinen & Palo 2014, 13.) Valtakunnallisen työpajayhdistyksen mukaan (2015) työpajatoiminnan ydinelementteihin kuuluvat dialogisuus, vuorovaikutus, yhteisöllisyys, kohtaaminen, voimaantuminen, minäpystyvyys, toimijuus, osallisuus ja elämönhallinta.

Kaavilla havaittiin etsivän nuorisotyön kautta tarve työpajan perustamiselle, ja niinpä nuorten työpaja ”Ihan ite” aloitti toimintansa Itä-Suomen aluehallintoviraston ja kunnan rahoittamana syksyllä 2014. Suurin osa nuorista ohjautuu pajalle kuntouttavaan työtoimintaan tai työkokeiluun etsivän nuorisotyön kautta ja yhteistyössä TE-toimiston kanssa. (Martikainen 2015.)

Kaavin kunnan nuorten työpajatoiminnan toimintasuunnitelman mukaan (2013, 2–3) ennen oman työpajan aloittamista nuoria on voitu ohjata aikuisten kuntouttavaan työtoimintaan. Tämän pitkäaikaistyöttömille suunnatun pajan ei ole katsottu palvelevan riittävästi juuri nuoria. Nuorille halutaan tarjota sellainen sosiaalinen ympäristö ja vertaistuki, joka toimisi kannustaen ja motivoiden heitä. Nuorten työpajan tavoitteena on vaikuttaa suotuisasti nuorten terveyteen ja hy-

vinvointiin, lisätä opiskelu- ja työelämävalmiuksia, sekä tukea nuoren sosiaalista toimintakykyä ja elämänhallintaa kokonaisvaltaisesti. Kaavilla nuorten työpaja on suunnattu 16–28-vuotiaille.

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä

Idea opinnäytetyöhömmme nousi toimeksiantajan tarpeesta kehittää etsivää nuorisotyötä ja nuorten työpajatoimintaa sekä omasta mielenkiinnostamme nuorten parissa tehtävää työtä kohtaan. Toiminnallisen opinnäytetyömme tehtävänä oli suunnitella palautelomake Kaavin kunnan etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan käyttöön.

Palautelomakkeen sisällössä on kyse sosiaalisen vahvistumisen osa-alueista ja etenkin nuorten kokemuksista niihin liittyen. Sosiaalisen vahvistumisen osa-alueet ohjasivat osaltaan sekä haastattelurunkojen tekoa että haastatteluiden tulosten teemoittelua. Palautelomakkeen kysymykset liittyvät elämänhallintaan, arjen sujuvuuteen, sosiaalisiin suhteisiin sekä tulevaisuusorientaatioon. Lisäksi palautelomakkeessa kysytään joitain taustatietoja nuoren tilanteesta. Opinnäytetyömme keskeisenä tavoitteena oli etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan kehittämisen mahdollistaminen tuotoksena syntyneen palautelomakkeen avulla.

Kaavin kunnan nuorten työpajalla käytössä oleva tilannekartoituslomake keskittyy lähinnä opiskeluun ja työhön sijoittumiseen liittyviin seikkoihin. Tämän opinnäytetyömme tuotoksena syntyneen palautelomakkeen toivotaan tuovan tietoa siitä, onko etsivässä nuorisotyössä ja nuorten työpajalla onnistuttu sosiaalisessa vahvistamisessa. Tietoa toivottiin saatavan myös niistä sosiaalisen vahvistumisen kokemuksista, joita nuoret asiakkaat joko kokevat tai eivät koe saavansa palveluihin osallistumisensa myötä.

Otimme palautelomakkeen työstämiseen mukaan työpajan ja etsivän nuorisotyön asiakkaita. Keräsimme tietoa haastattelemalla kyseisten palvelujen asiak-

kaina olevia nuoria. Tätä kautta saimme esiin heidän omia ajatuksiaan siitä, miten he kokevat kyseiset palvelut tällä hetkellä ja mitä ajatuksia heillä on palveluiden kehittämisestä tulevaisuudessa. Lisäksi tavoitteenamme oli haastatteluiden kautta saada nuoret mukaan myös palautelomakkeen suunnitteluun ja tuoda heille tunne osallisuuden kokemuksesta. Haastatteluihin virittäytymisen apuna käytimme erilaisia harjoitteita. Palautteen keräämiseksi toiminnastamme käytimme sekä mielipidejanaa että mielipiteen kysymistä erilaisten väittämien kautta.

Opinnäytetyömme tuotoksena syntyi työelämän käyttöön palautelomake, jolla kartoitetaan Kaavin kunnassa nuorten kokemuksia etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan palveluista. Lomakkeella kerättävä nuorten kokemustieto palveluiden merkittävydestä heidän arjessaan ja elämässään toimii jatkossa näiden nuorille suunnattujen palveluiden ja työn kehittämisen apuvälineenä.

6 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisessa opinnäytetyössä käytännön toteutus ja sen raportointi tavoittelevat ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan opastamista, ohjeistamista tai sen kehittämistä. Toiminnallinen opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja käytännönläheinen tapa osoittaa koulutuksen avulla saatua riittävää tietojen ja taitojen hallintaa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9–10.)

Opinnäytetyömme myötä syntyi tuotoksena palautelomake, jonka avulla etsivää nuorisotyötä ja nuorten työpajatoimintaa pyritään jatkossa kehittämään. Salosen (2013, 5–6) mukaan tämä on ominaista toiminnalliselle opinnäytetyölle, kuten myös se, että toiminta edellyttää eri vaiheissa mukana olevia toimijoita. Kohti tuotosta edetään vuorovaikutussuhteessa toimijoihin.

6.2 Osallistamisen ja tiedonkeruun menetelmät

Asiakkaan omia voimavaroja korostava asiakaslähtöisyys on viime aikoina muokannut sosiaalialan työn näkökulmaa pois ongelmakeskeisestä ajattelusta. Asiakkaan osallisuuden ja äänen kuuluville saamisen toivotaan olevan yhä enemmän osa tulevaisuuden asiakastyötä. Hyvinvointi 2015 -ohjelmassa todetaan, että osallistavia toimintamalleja olisi luotava enemmän. Tällä tavoin asiakkaiden äänet saataisiin kuuluviin ja he pääsisivät vaikuttamaan enemmän palveluiden valintaan ja sisältöihin. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 199–200.)

Käytimme tiedonkeruun menetelmänä ryhmähaastattelua. Salmelan (1997, 42) mukaan ryhmähaastattelu saattaa sopia hyvin juuri nuorten haastattelumuodoksi, koska nuori voi kokea turvallisemmaksi kertoa mielipiteitään ryhmältä saamansa suojan tuella. Keräsimme ryhmähaastatteluiden avulla nuorilta tietoa työpajan ja etsivän nuorisotyön merkityksestä heidän elämässään. Samalla toivoimme heidän saavan kokemuksen osallisuudesta palveluiden kehittämisessä. Toimeksiantajan edustajien kanssa kävimme keskustelua joko kasvotusten, sähköpostitse tai puhelimitse.

Eskola ja Suoranta (1998, 85–86, 95) toteavat haastattelun idean olevan yksinkertainen ja järkevä. Kun halutaan tietää ihmisestä jotain, kysytään sitä häneltä suoraan. Yksilöhaastattelun sijaan voidaan käyttää ryhmähaastattelua, jolloin paikalla on samalla kertaa useita haastateltavia ja mahdollisesti haastattelijoitakin. Haastattelu on vuorovaikutustilanne, jossa esitetään kysymyksiä toiselle henkilölle. Haastattelun tyypillisiä piirteitä on, että haastattelu on ennalta suunniteltu, haastattelijan alulle panema sekä myös haastattelijan ohjaama. Usein haastattelijajoutuu myös pitämään haastattelua yllä ja motivoimaan haastateltavaa. Haastattelijatuntee roolinsa ja haastateltava oppii haastattelijan roolin. Haastateltavan tulee lisäksi voida luottaa siihen, että hänen kertomiaan asioita käsitellään luottamuksellisesti.

Ennen haastatteluita käytimme kahta menetelmää tutustumiseen ja haastatteluihin virittäytymiseksi (liite 1). Virittäytymis- ja aktivointimenetelmien tarkoituk-

senä on toimia keskustelun avaajina, huomion ja keskittymisen siirtämisenä itse toimintaan ja siinä mukana oleviin ihmisiin sekä toimia myös hyvän ilmapiirin luojina. (Tevere 2015.)

Mäkisen ym. (2009, 110) mukaan sosiaalipedagogisia työmenetelmiä ovat luovaan toimintaan perustuvat työmuodot sekä perinteiset sosiaalityön menetelmät. Osallistavat menetelmät ovat Rantasen ja Toikon (2009, 73) mukaan työkaluja, joilla osallisuutta voidaan edistää. Ne tähtäävät ihmisten valtaistamiseen ja heidän vaikutusmahdollisuuksiensa lisäämiseen. Käytännössä osallistaminen tapahtuu yleensä erilaisten ryhmätyötapojen ja keskustelujen kautta.

Asiakkaiden osallisuuden toteutuminen tarkoittaa sitä, että heidän mielipiteillään, toiminnallaan ja osallistumisellaan on oikeasti merkitystä. Hyvin olennaista osallisuuden toteutumisessa on se, että asiakkaat voivat osallistua heitä koskeviin päätöksiin tasavertaisina työntekijöiden rinnalla. (Kujala 2003, 47–49.) Osallistumisen mahdollisuus palveluiden suunnitteluun, toteutumiseen ja kehittämiseen lisäävät osallisuuden tunnetta. Palveluiden kehittämiseen osallistuminen onnistuu esimerkiksi antamalla palautetta palvelusta ja arvioimalla palvelun toteutumista ja sen vaikuttavuutta. (Toikko & Rantanen 2009, 89–91.)

Kurjen (2000, 19–21) mukaan osallistamalla ja innostamalla haetaan sellaisia prosesseja, joiden avulla ihmiset voivat kasvaa aktiivisiksi toimijoiksi omissa yhteisöissään. Tässä opinnäytetyössämme halusimme tukea osallisuutta ottamalla haastatteluiden kautta nuoret mukaan palautelomakkeen työstämiseen. Lisäksi tuotoksena syntyvä palautelomake mahdollistaa nuorten äänen esiinsaamisen ja palveluiden kehittämisen mahdollisuuden myös jatkossa, jolloin palautelomake itsessään toimii osallistavana menetelmänä.

Lopuksi käytimme palautteen keräämiseen tarkoitettuja menetelmiä (liite 2). Palautteen keräämiseen toiminnasta, sekä haastatteluiden yhteydessä että palautelomakkeen arvioinnin yhteydessä, käytimme kahta erilaista harjoitetta. Menetelmänä mielipiteen ja palautteen saamiseksi haastatteluista käytimme mielipidejanaa. Menetelmällä pyrittiin saamaan vastauksia siihen, miten nuoret kokivat haastattelut. Plus/miinus-merkintää erilaisten väittämien kohdalla käytimme

prosessin lopussa saadaksemme tietoa siitä, kuinka nuoret kokivat osallistumisen ja osallisuutensa haastatteluihin ja palautelomakkeen valmistumiseen. Tällä menetelmällä kerättiin nuorten mielipiteitä myös palautelomakkeesta.

Asteikkojen ja tiedustelujen avulla kartoitetaan nykyhetken tilannetta ja niiden avulla hankalasti lähestyttävät asiat voidaan saada entistä helpommin jäsenelviksi. Tällä tavoin päästään konkreettisemmin keskustelemaan mielipiteistä, tunteista ja arvostuksista. Yleinen käytetty asteikko tai mittari on nollasta kymmeneen oleva jana, jossa yhdessä päädyssä ollaan täysin samaa mieltä ja toisessa täysin eri mieltä. Plus/miinus-menetelmän avulla on mahdollista saada tietoa yksinkertaisella tavalla. (Tevere 2015.)

Kun kyseessä on toiminnalliseen opinnäytetyöhön liittyvä laadullisen aineiston kerääminen, sen tarkka ja järjestelmällinen analysointi ei ole aina välttämätöntä. Toisaalta jonkinasteista analysointia on hyvä tehdä silloin, kun selvityksiä halutaan käyttää tutkimustietona joidenkin sisällöllisten valintojen perusteluun. Analysointikeinoksi riittää tällöin esimerkiksi teemoittelu tai tyypittely riippuen siitä, millaista tietoa ollaan etsimässä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 63–64.)

Tarkoituksenamme oli haastatteluiden avulla myös löytää niitä osa-alueita ja teemoja, joilla nuoret kokivat olevan merkitystä oman sosiaalisen vahvistumisen ja toisaalta myös palautelomakkeessa kysyttävien asioiden, kannalta. Koimme nuorten osallistamisen haastatteluilla ensiarvoisen tärkeäksi opinnäytetyön tuotoksena syntyvän palautelomakkeen kehittämiseksi.

Palautelomakkeen kehittämisessä käytimme hyväksi haastatteluista saadun aineiston lisäksi eri lähteistä saatavaa teoriatietoa. Esimerkiksi Heikkilän (2014, 54–55) mukaan hyvien kysymysten piirteisiin kuuluu, että kysymys ei sisällä sivistyssanoja tai ammattisanastoa. Näin ollen halusimme palautelomakkeesta selkeän ja ymmärrettävällä kielellä tehdyn. Käyttäessämme sosiaalisen vahvistamisen osa-alueita sekä haastatteluiden tukena että palautelomakkeen suunnittelussa, hyödynsimme erilaisia sosiaalista vahvistumista käsitteleviä julkaisuja, teoksia ja internet-lähteitä. Ilman teoriatietoa saamaamme haastatteluaineis-

toa olisi ollut vaikea kytkeä opinnäytetyömme tehtävään eli palautelomakkeen kehittämiseen.

7 Prosessin kuvaus

Toiminnallista opinnäytetyötämme ohjasi projektityön malli. Projekteja voi olla hyvin monenlaisia, mutta niissä on nähtävissä keskenään myös samanlaisia piirteitä (Viirkorpi 2000, 8):

- Projekti on määräaikainen; sillä on aina alku ja loppu.
- Se on kertaluonteinen.
- Projekti on rajattu tehtäväkokonaisuus ja sillä on erityinen tarkoitus ja tavoite.
- Sille on osoitettu erilliset resurssit.
- Projektin vastuut ja valtuudet on määritelty ja se on kokonaisuutena hallittu.

Viirkorven (2000, 8–11) mukaan projekteja voidaan käynnistää ja toteuttaa monenlaisissa tarkoituksissa, mutta projektin onnistumiselle on eduksi, jos sille on oikea tarve. Projekti on toiminnan toteuttamisen ja sen ohjauksen väline. Projektissa käydään läpi tietyt vaiheet ja projektin elinkaari on prosessimainen. Se on myös tuotantoprosessi, jossa aikaansaadaan sellaisia tuotoksia, joiden toivotaan johtavan tavoiteltuihin tuloksiin asiakkaan toiminnassa. Projektin ajalliseen prosessiin kuuluu idea- ja esisuunnitteluvaihe, suunnitteluvaihe, toteutusvaihe, tulosten hyödyntämisen ja päättämisen vaihe. Olemme käyttäneet hieman muunnellen tätä ajallisten vaiheiden mallia selventääksemme prosessin ja työkentelyämme vaiheita. Prosessin kuvaus löytyy myös taulukon muodossa (liite 3).

7.1 Idea- ja esisuunnitteluvaihe

Projekti alkaa ideavaiheella, jolloin seurataan eri ideavaihtoehtoja ja tartutaan johonkin mahdollisesti lupaavalta vaikuttavaan ideaan. Ideaa tunnustellaan ja aletaan miettiä alustavaa jatkokehittelyä. Tässä vaiheessa etsitään myös yhteistyömahdollisuuksia ja tehdään alustava projektialoitus tai -ehdotus. (Viirkorpi 2000, 11.)

Aloitimme opinnäytetyömme syksyllä 2014 käymällä läpi eri vaihtoehtoja ja miettimällä aihealuetta, johon meiltä molemmilta löytyisi kiinnostusta. Nuorten yhteiskunnallinen asema ja syrjäytymisen ehkäisy ovat olleet viime vuosina esillä monissa yhteyksissä. Työmme ja opintojemme kautta kosketuksemme nuorten parissa tehtävään työhön on ollut melko vähäistä. Tämän vuoksi halusimme syventää ammattitaitoamme tältä osin. Otimme yhteyttä Kaavin kunnan vapaa-aikatoimen sihteerin ja kysyimme mahdollista aihetta opinnäytetyölle nuorisotoimen puolelta. Aihe löytyi etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan parista.

Esisuunnitteluvaiheeseen kuuluvat projektiaiheen lopullinen valinta, siihen liittyvät esiselvitykset ja neuvottelut yhteistyötahojen kanssa. Tässä vaiheessa on tarpeellista tutustua projektin tarpeellisuuteen ja toteutettavuuteen. Projektiluonnoksen valmistelun jälkeen voi alkaa projektin varsinainen suunnittelu. (Viirkorpi 2000, 11.)

Jatkoimme opinnäytetyömme työstämistä tapaamalla toimeksiantajamme edustajat: vapaa-aikatoimen sihteerin, etsivän nuorisotyöntekijän ja silloisen nuorten työpajavalmentajan. Heiltä nousi idea palautelomakkeen laatimisesta Kaavin kunnan etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan käyttöön. Tapaamisessa keskustelimme opinnäytetyön tarpeesta, aiheesta ja aihepiirin rajaamisesta, sekä sovimme palautelomakkeen varsinaisen käyttöönoton jäämisestä tämän opinnäytetyön ulkopuolelle.

Tässä vaiheessa meille selkiytyi, että opinnäytetyöstämme tulisi toiminnallinen. Tämä asia selvensi työskentelyämme niin, että pääsimme jatkamaan työmme varsinaista suunnittelua. Aloitimme myös tutustumisen aihepiiriin ja niihin menetelmiin, joita tarvitsimme nimenomaan toiminnallisessa opinnäytetyössä. Idea-

ja esisuunnitteluvaiheessa osallistuimme myös opinnäytetyön pienryhmäohjauksiin, joissa saimme ohjausta ja vertaistukea opinnäytetyömme alkuvaiheisiin.

7.2 Suunnitteluvaihe

Suunnitteluvaiheessa alkaa varsinainen suunnittelu ja yhteistyötahojen osallistaminen suunnitteluun. Tässä projektin vaiheessa tehdään varsinainen suunnitelma, saadaan osallistumispäätökset yhteistyökumppaneilta sekä tarvittaessa tarkennetaan ja tehdään suunnitelmaan muutoksia. (Viirkorpi 2000, 11.) Kettusen (2009, 54–55) mukaan suunnitteluvaiheessa syvennetään projektille asetettuja tavoitteita ja varmistetaan, että projektin osapuolilla on yhteinen näkemys sekä syntyvästä tuotoksesta että siitä, mitä tehdään, miten tehdään ja milloin tehdään.

Suunnitteluvaiheessa työstimme opinnäytetyömme suunnitelmaa tutustumalla tarkoin viitekehykseen, keskeisiin käsitteisiin ja toimeksiantajan toiminnan lähtökohtiin. Tässä vaiheessa teimme myös opinnäytetyöhön liittyvät menetelmälliset valinnat. Perehdyimme myös aikaisempiin tutkimuksiin ja siihen lähdekirjallisuuteen, jota arvelimme opinnäytetyömme ja tuotoksen, eli palautelomakkeen, työstämisessä tarvittavan. Tässä vaiheessa täytimme toimeksiantosopimuksen (liite 4). Koska opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa yhdessä nuorten asiakkaiden kanssa heille tarkoitettu palautelomake nuorten parissa tehtävän työn kehittämisen apuvälineeksi, koimme tarpeelliseksi tutustua nuorten elämään ja siihen vaikuttaviin asioihin lähdekirjallisuuden avulla ennen haastatteluja.

Perehdyimme syrjäytymiseen ja sosiaaliseen vahvistamiseen, koska ajattelimme saavamme niistä lähtökohtia ja ajatuksia tuleville haastatteluille ja palautelomakkeen työstämiselle yhdessä nuorten kanssa. Samasta syystä koimme tärkeäksi myös haastatteluihin ja osallistaviin menetelmiin perehtymisen teorian avulla. Tässä vaiheessa emme vielä olleet itsekään täysin selvillä siitä, että osallistaisimme nuoret myös palautelomakkeen lopulliseen suunnitteluun, vaan aikomuksemme oli saada heiltä tietoa lähinnä palautelomakkeen teemoista.

Menetelmällisissä valinnoissa päädyimme haastatteluihin ja erilaisten tutustumis- ja virittäytymisharjoitteiden käyttöön tiedonkeruun välineenä. Niiden avulla halusimme ottaa nuoret mukaan suunnittelemaan palautelomaketta kanssamme. Menetelmällisten valintojen ja viitekehyksen määrittelemisen lisäksi suunnitteluvaiheeseen kuului haastattelurunkojen suunnittelu, haastattelujen suostumuslomakkeen suunnittelu sekä toimeksiantosopimuksen allekirjoittaminen.

Olimme myös yhteydessä toimeksiantajan edustajiin ja osallistuimme opinnäytetyön pienryhmäohjauksiin. Suunnitteluvaihe osoittautui melko työlääksi. Teimme siinä päätöksiä koko prosessin kulusta, vaikka kuten Kettunen (2009, 55) sanoo, suunnitelmaa muokataan ja päivitetään koko projektin ajan, eikä se koskaan ole täysin valmis.

7.3 Toteutusvaihe

Toteutusvaihe tarkoittaa suunnitellun toiminnan käynnistämistä ja toiminnan toteutusta. Toteutusvaiheessa aktivoidaan asiakaskunta osalliseksi toimintaan pitäen samalla yhteyttä eri sidostahoihin. (Viirakorpi 2000, 11.) Kettusen (2009, 156) mukaan toteutusvaihe voi käynnistyä silloin, kun tiedetään, mitä tulee tehdä, millä resursseilla tehdään ja millä tavoin tehdään.

Toteutusvaiheen alussa olimme yhteydessä toimeksiantajan edustajiin ja pidimme tilannekatsauksen opinnäytetyömme edistymisestä. Sovimme myös haastattelujen ajankohdat ja työstimme lopulliset haastattelurungot (liitteet 5 ja 6). Eskolan & Suorannan (1998, 86) mukaan ryhmähaastatteluissa kysymykset eivät ole tarkassa muodossa tai järjestyksessä. Teema-alueista jokainen käydään läpi, mutta niiden järjestys ja laajuus voivat vaihdella. Valmiita kysymyksiä ei ole, vaan ainoastaan tukilista käsiteltävistä asioista.

Toteutimme ryhmähaastattelut teemahaastatteluina sosiaalisen vahvistumisen osa-alueita mukailen. Hyödynsimme haastattelurunkojen teemoittelussa Valta-kunnallisen työpajayhdistyksen (2015) julkaisua, jonka mukaan sosiaalinen

vahvistuminen koostuu keskenään vuorovaikutuksessa olevista osa-alueista. Haastatteluiden muut teemat koskivat nuorten kokemuksia elämästään ennen työpajan tai etsivän nuorisotyön asiakkuutta, asiakkuuden aloittamisen aikaa ja aikaa, jolloin nuori on ollut asiakkaana. Laadimme myös suostumuslomakkeet (liite 7) haastateltavien tai heidän huoltajiensa allekirjoitettavaksi.

Toimivana kokona haastatteluryhmälle voidaan pitää yhdellä kertaa 4–8 henkilöä. Ryhmähaastattelun suunnitteluvaiheessa on päätettävä muun muassa haastattelijoiden rooleista sekä siitä, onko tilaisuus haastattelu vai tavoitellaan-ko keskustelun omaista tilannetta. Ryhmähaastattelun etuna on se, että ryhmään kuuluvat haastateltavat voivat innostaa toinen toisiaan puhumaan. Tietoa saatetaan saada enemmän, haastateltavat saavat tukea toinen toisiltaan, eikä tilanne muodostu niin jännittäväksi. (Eskola & Suoranta 1998, 94–97.)

Järjestimme haastattelut nuorten työpajan ja etsivän nuorisotyön asiakkaille nuorten työpajan tiloissa. Haastattelukertoja oli yhteensä kolme. Ensimmäisessä haastattelussa, jossa oli paikalla kolme työpajan nuorta, aineistoa kertyi noin kaksi sivua. Toiseen haastatteluun etsivän nuorisotyön asiakkaita saapui paikalle viisi ja haastatteluaineistoa kertyi tälläkin kerralla kaksi sivua. Kirjasimme koko haastatteluiden ajan nuorten puheita ylös Wordille, josta poimimme tuloksiin nuorten tärkeimmät ajatukset.

Ensimmäisellä ja toisella haastattelukerralla halusimme kuulla nuorten sen hetkisiä ajatuksia ja kokemuksia etsivästä nuorisotyöstä ja nuorten työpajasta. Samalla halusimme kuulla nuorten kehittämisehdotuksia kyseisiin palveluihin liittyen. Halusimme saada kuvan myös siitä, mitä nuoret ajattelevat niistä käsitteistä, joita yleensä käytetään näistä palveluista puhuttaessa.

Ensimmäisen ja toisen haastattelun toteuduttua huomasimme, että nuoret olivat kiinnostuneita aiheesta ja myös yllättävän innokkaita yhteistyöhön. Päätimme järjestää vielä kolmannen haastattelun. Tätä ajatusta tuki myös se, että ensimmäisellä kerralla osa haastateltavista oli estynyt osallistumasta haastatteluihin. Tässä vaiheessa päätimme, että otamme nuoret mukaan suunnittelemaan myös itse palautelomaketta, sen ulkonäköä, pituutta, kysymysten muotoa ja

sisältöä. Laadimme tälle haastattelukerralle omat teemansa koskien palautelomaketta (liite 5).

Etsivän nuorisotyön asiakkaiden kohdalla yhteisen ajan järjestyminen osoittautui haasteelliseksi, joten päädyimme pitämään kolmannen haastattelun sellaisille työpajan nuorille, joilla oli ollut asiakkuus myös etsivään nuorisotyöhön. Tällä pyrimme varmistamaan sen, että myös etsivän nuorisotyön asiakkaiden toiveet palautelomakkeen suhteen tulisivat huomioiduiksi. Tähän kolmanteen haastatteluun osallistui neljä palautelomakkeen suunnitteluun halukasta nuorta. Tässä haastattelussa kirjasimme esiin tulevia asioita liitutaululle. Palautelomakkeen tulevaa muotoa oli näin ollen helppo hahmotella jo haastatteluiden kuluessa ja nuoret saivat sekä osallisuuden kokemuksen että ensivaikutelman tulevasta lomakkeesta. Lopuksi valokuvasimme taulun ja lomakkeen hahmotelman pitääksemme yhdessä suunnittelemamme asiat muistissa. Aineistoa liitutaululle kertyi noin kahden sivun verran.

Haastatteluissa roolimme jakautuivat siten, että toinen meistä otti päävastuun asioiden ylös kirjaamisesta ja toinen siitä, että haastattelun aikana käsiteltiin ennalta sovitut asiat. Ryhmähaastattelun tavoitteena on melko vapaamuotoinen keskustelu, kuitenkin niin, että pysytään asiassa (Eskola & Suoranta 1998, 97). Haastattelujen yhteydessä käytetyt tutustumis- ja virittäytymisharjoitteet osoittautuivat luontevaksi tavaksi siirtyä itse haastatteluihin.

8 Haastatteluista kerättyjä nuorten ajatuksia

Teemoittelimme ensimmäisen ja toisen haastattelun tuloksia haastattelurunkojen kysymysten ja sosiaalisen vahvistumisen osa-alueiden mukaan (taulukko 1). Pääteemoiksi muodostuivat arjen sujuvuus, sosiaaliset suhteet, elämänhallinta ja tulevaisuusorientaatio. Tuloksista selviää nuorten kokemukset siitä, mitä mielen osa-alue heidän mielestään sisältää.

Nuorten ajatukset olivat hyvin samansuuntaisia riippumatta siitä, olivatko he etsivän nuorisotyön vai nuorten työpajan asiakkaita. Haastatteluissa tuli esille, että nuoret kokivat heille suunnatut palvelut tärkeiksi. He toivat myös esille asioita, joiden kokivat parantuneen asiakkuuden aikana.

8.1 Arjen sujuvuus

Haastateltujen nuorten mielestä arjenhallinta koostuu pienistä osatekijöistä ja eroaa näin ollen elämänhallinnan käsitteestä. Nuorten mielestä arjen sujuvuuteen kuuluu ruuanlaittoa, siivousta ja muita lähinnä kodinhoidollisia tehtäviä. Tavallinen tasainen arki ja tekemisen merkitys tulivat nuorten puheissa esille. Toisaalta näiden nuorten haastatteluissa tuli esille myös se, että he kokivat jo hallitsevansa kyseiset arjen taidot riittäväällä tasolla.

Haastattelun edetessä nuoret kuitenkin kertoivat työpajatoimintaan osallistumisen ja kontaktin etsivään nuorisotyöntekijään auttaneen siihen, että arkirytmitys pysyy nyt paremmin hallinnassa. Aikatauluja on opittu noudattamaan ja asioita hoitamaan myös itsenäisesti. Asioiden hoitamiseen ja asiointiin liittyen he kertoivat myös saaneensa omaan käytökseensä ja käytöstapoihinsa positiivisia elementtejä; on opittu katsomaan silmiin ja kättelemään.

8.2 Sosiaaliset suhteet

Nuorten puheissa korostuivat sosiaalisen tuen merkitys ja yhteisöön kuulumisen tärkeys. Sosiaaliset suhteet näyttäisivät kuuluvan nuorten mielestä suurena osana elämänhallinnan käsitteeseen. Nuoret kertoivat, että nimenomaan ystävien olemassaolo ja tuki ovat niitä asioita, joita he tarvitsevat kaikissa elämäänsä liittyvissä asioissa.

Etsivä nuorisotyö näyttäytyi sosiaalisten suhteiden osalta mahdollistajana ja kannustajana. Sitä kautta nuoret ovat saaneet tietoa eri mahdollisuuksista, sekä tukea ja rohkaisua sosiaalisten suhteiden solmimiseen. Nuorten työpajatoimin-

nan kohdalla korostui yhteisöllisyys, vuorovaikutus toisiin sekä ryhmätyöskentelytaitojen parantuminen. Nuoret kertoivat, että työpajalla on aina kavereita ja kaikki hyväksyvät toisensa omana itsenään.

8.3 Elämänhallinta

Nuoret toivat selkeästi esille, että heidän mielestään elämänhallinta on laaja käsite, johon liittyy varmuudentunne siitä, että osaa huolehtia itsestään ja tehdä päätöksiä omasta elämästään. Tähän liittyy myös se, että yrittää selviytyä itsenäisesti ja raha-asiat, asuminen ja suhteet läheisiin ovat kunnossa. Elämänhallintaan ja hyvään elämään liittyy haastateltavien mukaan se, että on perhe, työtä tai opiskelua sekä ystäviä.

Tunne elämänhallinnasta tuntuu haastateltujen mielestä hyvältä, olo tuntuu rauhoittuneelta, kokonaiselta ja ylpeältäkin. Elämänhallinnan tunteeseen liitettiin hyvä terveys ja mieliala. Nuorten mielestä se, ettei elämä ole hallinnassa, voi näyttäytyä esimerkiksi masennuksena tai negatiivisina tunteina. Jos elämänhallinta on hukassa, niin silloin ei välttämättä ole kiinnostusta arjen hallintaan eikä hallitse arjen taitoja, kuten kodin hoitamiseen liittyviä asioita.

Kontakti etsivään nuorisotyöntekijään ja työpajatoimintaan osallistuminen ovat nuorten mielestä antaneet eväitä elämänhallintaan. Tuen ja ohjauksen avulla elämään on löytynyt tavoittelemisen arvoisia asioita, ja tunne siitä, että omaan elämäänsä pystyy vaikuttamaan, on vahvistunut. Tieto siitä, ettei ole yksin asioiden ja ongelmien kanssa, vapauttaa ajattelua myös tulevaisuutta kohti.

8.4 Tulevaisuusorientaatio

Haastatteluissa tuli esille, että nuoret kaipaavat aikuisen tukea ja neuvoja opiskeluun ja työelämään liittyen. He arvostavat myös sitä, että on joku, jolta pyytää apua erilaisten asioiden hoitamiseen. Monelle yksin asiointi, tai vaikkapa erilaisten lomakkeiden täyttäminen, voi olla monista eri syistä johtuen hankalaa. Jon-

kun on hyvä myös kertoa, mitä seurauksia voi olla, jos ei esimerkiksi käy koulu. Etsivä nuorisotyöntekijä ja työpajavalmentaja kertovat erilaisista vaihtoehdoista, joita nuori voi pohtia valintoja tehdessään. Etsivän nuorisotyön asiakkuudessa olevat opiskelevat nuoret kokevat tarvitsevänsä tsemppaajaa ja henkistä tukea, jotta jaksavat sinnitellä eteenpäin opinnoissaan.

Etsivän nuorisotyöntekijän ja työpajavalmentajan tärkeä rooli kuuntelijana, kyseelijänä ja kannustajana nousi esille nuorten keskusteluissa. Etsivän asiakkaat pitivät tärkeänä sitä, että etsivä on aikuinen ihminen ja kiinnostunut nuorten asioista. Etsivän kanssa työskentely on auttanut saamaan elämään rytmiä, yhdessä on ratkottu arjen ongelmia ja löydetty ratkaisuja. Etsivää nuorisotyöntekijää kuvattiin muun muassa elämää kasassa pitäväksi ja sparraajaksi. Nuoret olivat tyytyväisiä siihen, että heitä haluttiin kuulla, koska etsivä on heitä varten. Työpajan nuorten ajatukset olivat samansuuntaisia, mutta heidän kohdallaan tuli lisäksi esille jo aikaisemmin mainittu yhteisöllisyys ja yhteisön tuki myös tulevaisuuden suunnittelussa.

Kehittämisehdotuksena työpajan nuoret toivat esille, että vierailut oppilaitoksiin ja yrityksiin ovat tärkeitä. He kokivat vierailuilla olevan merkitystä tulevaisuuden valintoja ajatellen. Lisäksi toivottiin enemmän tekemistä, etenkin niin sanottuja miesten töitä, sekä lisää liikunnallista toimintaa. Etsivän nuorisotyön asiakkaiden mielestä etsivä nuorisotyöntekijä repeää moneen paikkaan, eikä aika välttämättä riitä juuri sillä hetkellä, kun avun ja ohjauksen tarve olisi akuutti.

8.5 Kolmas haastattelu ja palautelomakkeen suunnittelu

Kolmannessa haastattelussa keskityimme kuulemaan nuorten toiveita palautelomakkeen suhteen. Haastatteluiden anti osoittautui merkittäväksi palautelomakkeen suunnittelun kannalta. Nuorilta saadut suorat ajatukset sekä siitä, miten he haluavat palautetta itseltään kysyttävän, että palautelomakkeen muodollisista seikoista, olivat meille suureksi avuksi palautelomakkeen työstämisessä.

Nuoret toivoivat, että palautelomakkeesta tulee kaksipuoleinen, yhdelle paperille mahtuva selkeä lomake, jonka voi täyttää milloin tahansa asiakkuuden aikana, ei pelkästään asiakkuuden päättyessä. Lisäksi heiltä nousi ajatus, että lomakkeita olisi hyvä löytyä myös esimerkiksi nuorisotalolta ja virastotalolta, jolloin se olisi helppo täyttää myös asiakkuuden päättymisen jälkeen.

Nuorten toiveena oli myös, että lomakkeeseen ei tulisi muita henkilötietoja kuin ikä ja se, onko asiakkuus voimassa parhaillaan vai onko se jo päätynyt. Pääsääntöisesti yksinkertaisiin kyllä/ei-kysymyksiin on nuorten mielestä mielekäästä ja helppoa vastata. Lisäksi he toivoivat kysymyksen jälkeen olevan tyhjän rivin, johon voisi tarvittaessa lisätä oman vaihtoehdon. Myös lomakkeen loppuun he toivoivat tyhjää tilaa, johon voisi antaa muuta palautetta ja kehittämisideoita.

Salmela (1997, 11) toteaa, että palvelut ovat käyttäjiä varten. Näin myös nuoret totesivat tässä haastattelussa, kun keskustelimme heitä koskevista palveluista ja pyysimme heiltä palautetta siitä, miten nuoret kokivat haastattelut. Kysyimme palautetta mielipidejanan avulla, jossa asteikko oli 0–10. Nuorten mielestä oli hyvä, että asioita kysyttiin suoraan heiltä itseltään. Nuoret kokivat, että heidät oli oikeasti otettu mukaan vaikuttamaan johonkin, jolla on merkitystä heidän elämässään. Lisäksi he kertoivat, että haastatteluiden tunnelmasta muodostui niin rento ja vapaamuotoinen, että se auttoi vapauttamaan ajatuksia työskentelylle.

9 Haastattelujen tulosten hyödyntäminen, arviointi ja prosessin päättäminen

Viirkorven (2000, 11) mukaan tulosten hyödyntämisen vaiheessa on kyse kokemusten koonnista, arvioinnista ja raportoinnista. Tässä vaiheessa tuloksia yleensä käsitellään siinä asiakasorganisaatiossa, jossa projektia toteutetaan. Projektin mukanaan tuomien mallien käyttöönoton pohdinta kuuluu myös osana tulosten hyödyntämisen vaiheeseen.

Opinnäytetyön prosessin loppuvaiheessa tapasimme toimeksiantajan edustajat. Kävimme läpi nuorilta kerättyä tietoa ja saimme toimeksiantajan edustajalta ohjeita laadullisten palautelomakekysymysten lisäämiseen. Näiden kysymysten avulla toimintaa on jatkossa mahdollista kehittää vielä entisestään.

Projektin loppuksi koolle kutsutaan ohjausryhmä, joka päättää esiteltyjen tulosten perusteella, onko projekti siinä vaiheessa, että sen tulokset voidaan hyväksyä ja projekti päätetään. Projektin päättäminen tarkoittaa loppuraportin kirjoittamisen lisäksi sen päättymistä myös henkisellä ja päätöksenteon tasolla. Loppuvaiheessa sekä projektin tilaajan että tekijän tulee olla joustavia, mutta varsinkin tekijän tulee olla valmis täyttämään tilaajan viimeisiä toiveita. (Kettunen 2009, 181–182.)

Tapasimme nuoret ja toimeksiantajan edustajan viimeisen kerran tämän opinnäytetyömme merkeissä palautelomakkeen ollessa viimeistelyä vaille valmis. Tässä tapaamisessa esittelimme kuulijoille palautelomakkeen ja keräsimme nuorilta palautetta prosessiin osallistumisesta.

Nuorten osalta loppupalaute kerättiin nuorten työpajan tiloissa. Halusimme tietää, kuinka nuoret olivat kokeneet osallistumisensa ja osallisuutensa haastatteluihin ja palautelomakkeen valmistumiseen. Lisäksi halusimme palautetta siitä, olimmeko ymmärtäneet heidän toiveensa ja tehneet palautelomakkeesta näiden toiveiden mukaisen. Halusimme myös kiittää antoisasta yhteistyöstä.

Palautteen keräämiseksi esitimme erilaisia väittämiä (liite 2), joihin nuoret vastasivat joko plus- tai miinusmerkinnällä sen mukaan, mitä mieltä asiasta olivat. Palautteen antamisen aikaan kaikki haastatellut eivät päässeet paikalle. Työpajalla oli kuusi nuorta, joista neljä oli ollut paikalla tehdessämme haastatteluita. Ohjeistimme palautteen antamisen niin, että ne nuoret, jotka olivat olleet mukana, antoivat palautteen väittämien kautta. Kirjoitimme väittämät papereille ja asetelimme ne eri paikkoihin, jolloin palautteen antaminen onnistui jokaiselta omassa rauhassaan.

Saamamme palautteen mukaan kaikki nuoret kokivat osallisuutensa haastatteluihin ja palautelomakkeen suunnitteluun merkitykselliseksi. He kokivat tulleen sa kuulluiksi ja olivat kaikki myös sitä mieltä, että olivat saaneet sanotuksi mielipiteensä hyvin. Heidän mielestään palautelomakkeesta tuli selkeä ja helposti ymmärrettävä ja siinä kysyttiin heille tärkeitä asioita; se siis vastasi heidän odotuksiaan. Heidän mielestään palautteen kerääminen nuorilta on tärkeää ja he halusivat olla jatkossakin mukana nuoria koskevien palveluiden kehittämisessä.

Toimeksiantajan edustajan viimeisessä tapaamisessa välitimme nuorten antaman palautteen ja keskustelimme opinnäytetyömme prosessista, palautelomakkeesta ja suunnitelmista sen käyttöönottamiseksi. Ehdotimme, että jatkossa palautelomaketta voisi käyttää myös vuosittaisen palautteen keräämiseen, jolloin ainakin kerran vuodessa olisi saatavilla kattavampi katsaus nuorten mielipiteestä. Muuten vaarana saattaa olla, että silloin tällöin saatu yksittäinen palaute ikään kuin katoaa muiden asioiden joukkoon.

Tapaamisen lopuksi joimme päättäjäiskahvit, keskustelimme kokonaisprosessista ja kiitimme yhteistyöstä. Myös Kettusen (2009, 184) mukaan projektiin osallistuneet kannattaa koota yhteen ja kerrata samalla projektin aikana yhdessä tehtyjä ja koettuja asioita.

Opinnäytetyössämme hyödynsimme haastattelujen tuloksia ja keräämäämme teoriaa palautelomakkeen työstämisessä. Tuotosta, eli palautelomaketta, voidaan hyödyntää etsivän nuorisotyön ja työpajan toiminnan kehittämisessä. Palautelomakkeen kautta saadaan tietoa myös työpajan ja etsivän nuorisotyön merkittävydestä. Tietoa on mahdollista hyödyntää hankkeiden jatkorahoitusta hakiessa. Lomake on jatkossa vapaasti muunneltavissa ja kehiteltävissä kulloisiakin tarpeita vastaavaksi. Tämä opinnäytetyö on omalta osaltaan myös syrjäytymisen ehkäisyä, koska se osallistaa nuoria omaa elämäänsä koskevissa asioissa ja päätöksissä.

10 Palautelomakkeen esittely

Toiminnallisen opinnäytetyömme tuotoksena syntyi palautelomake (liite 8) etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan käyttöön. Lomake on A4-kokoinen ja kaksipuoleinen. Toimitamme lomakkeen toimeksiantajalle sähköisenä, mistä he tulostavat tarvittaessa ja tarvittavan määrän paperiversioita. Palautelomakkeita löytyy etsivän nuorisotyöntekijän toimistosta, nuorten työpajalta, kunnan virastotalolta sekä nuorisotalolta. Etsivän työn ja nuorten pajan työntekijöiden tehtäväksi jää ohjeistaa nuoret palautteen antamiseen. Lomaketta varten saa halutessaan palautuskuoren työntekijöiltä. Kuoreen ohjeistetaan laittamaan vapaa-aikatoimen sihteerin nimi, koska hän ottaa palautteet vastaan.

Käytimme lomakkeessa hymiöitä kuvaamaan kyllä- ja ei-vastauksia. Laadullisissa tutkimuksissa käytetään yleensä avoimia kysymyksiä (Heikkilä 2014, 47). Vaikka toiminnallinen opinnäytetyömme voidaan määritellä laadulliseksi, laittamamme palautelomake pohjautuu suurimmalta osin suljetuille, tai oikeammin sekamuotoisille, kysymyksille (Heikkilä 2014, 50).

Heikkilän (2014, 47–49) mukaan avoimia kysymyksiä on helppo laatia, mutta niihin on työlästä vastata ja näin ne houkuttelevat jättämään kokonaan vastamatta. Avoimet kysymykset ovat tarpeen silloin, kun vastausvaihtoehtoja ei tunneta tarkkaan. Suljetuilla eli strukturoiduilla kysymyksillä tarkoitetaan, että kysymyksissä on valmiit vastausvaihtoehdot, joista ympyröidään tai rastitetaan sopivat. Kun vastaaja voi valita useista vaihtoehdoista, tällöin puhutaan monivaihtokysymyksistä.

Suljettujen kysymysten etuna nähdään se, että vastaaminen on nopeaa ja tulosten käsittely on helppoa. Heikoiksi kohdiksi taas voi mainita muun muassa, että vastaukset voi antaa harkitsematta ja että vaihtoehdot tai niiden esittämisjärjestys voi olla johdattelua. Vastauksista voi myös puuttua jokin vaihtoehto. (Heikkilä 2014, 49.) Laittamamme palautelomake sisältää sekamuotoisia kysymyksiä, mikä poistaa viimeisimmän heikon kohdan. Sekamuotoisissa kysymyksissä mukana on useampi vastausvaihtoehto ja mukana on yleensä yksi avoin vaihtoehto.

to: ”Muu, mikä?” Avoin vaihtoehto on hyvä lisätä, jos on epävarmaa, keksitäänkö kysymyksiä laadittaessa kaikki vaihtoehdot. (Heikkilä 2014, 49–50.)

Lomakkeen alussa kysytään, annetaanko palautetta etsivän vai työpajan toiminnasta ja onko nuori asiakkaana juuri palautteen antamisen ajankohtana. Tarkkaa ikää ei kysytä, vaan iät on jaoteltu ikävuosien mukaan. Nämä kysymykset ja niiden rajaaminen tulivat suoraan esille nuorten haastatteluista.

Nuorten haastatteluissa kysyimme muun muassa sosiaalisista suhteista, elämänhallinnasta, tulevaisuusorientaatiosta ja arjen sujuvuudesta. Pyysimme heitä kertomaan, kuinka he ymmärtävät kyseiset käsitteet ja mitä ne heidän mielestään pitävät sisällään. Palautelomakkeen kysymysten sisältö muotoutui näiden haastatteluiden jälkeen. Työntekijöiden ehdotuksia lomakkeen suhteen kuulumme toimeksiantajan edustajien tapaamisessa.

Palautelomakkeen kysymykset perustuvat osittain haastatteluissa käyttämiimme sosiaalisen vahvistumisen osa-alueisiin. Lomakkeessa kysytään, onko nuori saanut riittävää ohjausta ja tukea arjen taitoihin, itsestä huolehtimisen ja opiskelu- tai työpaikkaan liittyviin asioihin. Siinä kysytään myös, onko etsivän nuorisotyön tai nuorten työpajan asiakkuudella ollut merkitystä esimerkiksi itsensä hyväksymiseen, toisten kunnioittamiseen, vuorovaikutustaitoihin ja ryhmässä työskentelyyn. Näihin kysymyksiin vastataan rastittamalla vaihtoehto kyllä tai ei. Lisäksi suurimmassa osassa kysymyksiä on mahdollista vastata myös avoimeen kohtaan, jos haluaa tuoda esille jonkin muun seikan kuin suljetuilla kysymyksillä esitetyn.

Etsivän nuorisotyön toiminnan arviointiin käytetään kouluarvosanoja 4–10. Kysymyksillä halutaan laadullista tietoa yhteydenottamisen sujuvuudesta, etsivän sijainnista sekä tapaamisen ja tapaamispaikan järjestymisestä. Samalla asteikolla kysytään myös erikseen molempien palveluiden kokonaisarvosanaa. Täysin avoimena kysymyksenä kysytään asiakkuuden merkityksestä tarkemmin, kehittämisideoista palveluiden suhteen sekä siitä, mitä nuoret kertoisivat palveluista kavereilleen.

Opinnäytetyömme tuotoksena syntyneen palautelomakkeen kautta pyrimme saamaan esiin pieniä, mutta tärkeitä, elämönhallintaan ja arkeen liittyviä seikkoja, joihin nuori voi saada tukea etsivän nuorisotyön ja pajatoiminnan kautta. Toivomme niiden tuovan nuorten parissa tehtävälle työlle lisätietoa siitä, miten nuoria voidaan heidän itsensä mielestä auttaa etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan avulla syrjäytymiseen liittyvissä kysymyksissä.

Rajasimme opinnäytetyömme koskemaan palautelomakkeen osalta vain sen laadintaa ja arvioimista. Pyrimme kehittämään palautelomakkeen selkeäksi ja helposti hahmottuvaksi niin, että sen käyttäminen tulisi olemaan nuorille mahdollisimman helppoa. Lomake soveltuu kertaluonteisiin asiakaskontakteihin, pidemmän asiakkuusjakson jälkeen käytettäväksi sekä myös asiakkuuden päätyttyä käytettäväksi. Lomakkeesta tulee esille nuoren mielipide palveluista ja niiden merkityksestä.

11 Pohdinta

11.1 Johtopäätöksiä opinnäytetyöstä

Jokaisen nuoren syrjäytyminen koskettaa niin yksilöä kuin ympäröivää yhteiskuntaakin. Syrjäytyminen aiheuttaa nuorelle hyvin monenlaisia elämönhallinnan vaikeuksia, niin fyysisiä, psyykkisiä kuin sosiaalisiaakin. Jos syrjäytymisen ehkäisyyn ei ole keinoja, ajan kuluessa ongelmat pitkittyvät ja monimutkaistuvat entisestään. Myös sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden kannalta syrjäytymisen merkitys on hyvin suuri (Sitra 2011). Opinnäytetyömme viitekehyksessä nuorten syrjäytyminen näyttäytyi varsin monimuotoisena ongelmana.

Mielestämme syrjäytymisen monimuotoisuuden vuoksi myös sen ehkäisy on oltava kokonaisvaltaista puuttumista elämönhallintaa haittaaviin tekijöihin. Hämmäläisen & Palon mukaan (2014, 32, 51–52) sosiaalipedagogiikka tarkoittaa arjessa tapahtuvaa kasvatusta. Sosiaalinen vahvistaminen on arjenhallinnan

kautta nuoren elämäntilanteen ja hyvinvoinnin asteittaiseen parantamiseen tähtäävä prosessi.

Särkelä-Kukon (2014,36) mukaan osallisuus voidaan nähdä syrjäytymisen vastavoimana. Osallisuus on monisyinen ja -tasoinen kuulumisen, tuntemisen ja tekemisen kokonaisuus. Yhteiskunnassa ja yhteisössään ihminen kokee itsensä osalliseksi esimerkiksi osallistumis- ja vaikuttamistoiminnan kautta. Kokemus osallisuudesta rakentuu arjessa pienistä asioista, kuten kuulluksi tulemisesta ja omaan elämään liittyviin asioihin vaikuttamisesta.

Opinnäytetyömme osallistavan osuuden voimme ajatella olleen nuorten kannalta niin sanotusti matalan kynnyksen osallistumista ja vaikuttamista. Menimme nuorten luo, heidän omalle reviirilleen, jossa nuorilla oli myös ryhmänsä tuki. Halusimme tutustua siihen, millaisin sanoin nuoret puhuvat elämästä ja arjesta. Teimme osallistumisen nuorille helpoksi ja pyrimme laatimaan heidän avullaan palautelomakkeen helpoksi täyttää.

Pääsimme opinnäytetyömme myötä lähelle etsivää nuorisotyötä ja nuorten työpajatoimintaa. Kuulimme itseltään asiantuntijoilta eli nuorilta, miten tärkeäksi he kokivat kyseiset palvelut elämässään. Kysyttäessä syitä syrjäytymiseen nuoret mainitsevat keskeisimpänä syynä ystävien puutteen (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2015). Vaikkei haastattelemltamme nuorilta kysyty syitä syrjäytymiseen, nousi heiltäkin vahvasti esiin sosiaalisten suhteiden ja yhteisöön kuulumisen tärkeys. Ajatukset eivät välttämättä ihan vielä suuntaudu tulevaisuuteen, koulutukseen ja ammattiin. Tie niitä kohti koostuu monista pienistä, mutta tärkeistä osa-alueista.

Opinnäytetyömme toimintaympäristössä, Kaavin kunnan etsivässä nuorisotyössä ja nuorten työpajatoiminnassa, keskitytään juuri arjessa tapahtuviin asioihin. Palveluiden piirissä olevia nuoria ohjataan, opastetaan ja tuetaan elämässä eteenpäin monin eri keinoin ja monien eri yhteistyötahojen kanssa. Etsivällä nuorisotyöllä tai nuorten työpajalla ei ollut vielä käytössään välineitä palautteen keräämiseksi siitä, miten näissä toimissa on onnistuttu. Sosiaalisen vahvistumisen osa-alueisiin pohjautuvalle palautelomakkeelle oli selvä tilaus. Lisäksi mo-

lemmat palvelut ovat toimineet Kaavin kunnassa vasta kohtalaisen vähän aikaa ja tietoa palveluista nuorten kokemana haluttiin saada esille.

Koimme nuorten osallistamisen palautelomakkeen suunnitteluun tärkeäksi osaksi opinnäytetyömme prosessia. Mielestämme onnistuimme toimimaan siten, että nuoret pystyivät tuomaan rohkeasti esille omia ajatuksiaan. Oletamme, että rennon ja hyväksyvän ilmapiirin luomisella oli jonkinlaista vaikutusta asiaan. Lisäksi toimimme pienellä paikkakunnalla, jossa nuoret usein jo entuudestaan tuntevat tai tietävät jollain tavoin toinen toisensa. Tämäkin saattoi vaikuttaa osaltaan siihen, että nuoret olivat niin rohkeasti mukana.

Salmelan (1997, 42) mukaan ryhmähaastattelu saattaa sopia hyvin juuri nuorten haastattelumuodoksi, koska nuori voi kokea turvallisemmaksi kertoa mielipiteitään ryhmän tuoman suojan tuella. Koimme ryhmähaastattelun nuorten kohdalla antoisaksi haastattelumuodoksi ja vaikutti tosiaan siltä, että ryhmän tuella keskustelu oli nuorille helppoa. Haastatellut nuoret olivat myös olleet asiakkaina etsivässä nuorisotyössä tai työpajalla jo jonkin aikaa. Palveluista saatu tuki ja etenkin etsivä nuorisotyöntekijä olivat nuorille hyvin tuttuja. Nuoret kertoivat haastatteluissa positiivisia kokemuksiaan palveluista, ja se, että he kokevat palveluiden avulla vahvistuneensa, saattoi osaltaan vaikuttaa aktiiviseen ja rohkeaan osallistumiseen haastatteluissa.

Koska palautelomakkeen varsinainen käyttöönotto jäi toteutettavaksi myöhemmin, näyttäytyi opinnäytetyömme arvo meille tekijöille pitkälti nuorten osallistamisen kautta. Mäkinen ym. (2009, 199–200) toteavat, että osallistavia toimintamalleja olisi luotava entistä enemmän, jolloin asiakkaat pääsisivät vaikuttamaan sekä palveluiden valintaan että niiden sisältöihin ja saisivat äänensä paremmin kuuluviin. Nuorilta saamamme palautteen mukaan heille oli erittäin merkityksellistä se, että heidän ääntään ja mielipiteitään kuultiin palautelomaketta suunniteltaessa. Jatkossa yhdessä työstetty palautelomake toimii samaa tarkoitusta varten; sanomalla mielipiteensä jokainen palautetta antava nuori on omalta osaltaan mukana kehittämässä käyttämiään palveluita.

Nuorten haastatteluissa teemoittelimme aiheita ja kysymyksiä sosiaalisen vahvistumisen osa-alueista. Eri lähteistä saadusta teoriatiedosta, nuorten vastauksista ja heidän kanssaan käydyistä keskusteluista tuli selvästi esille niiden olevan juuri niitä asioita, joihin saadaan ja myös halutaan tukea etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan kautta. Näin ollen liitimme myös palautelomakekysymykset juuri näihin osa-alueisiin.

Valtakunnallisen työpajayhdistyksen (2015) mukaan sosiaalinen vahvistuminen huomataan yleensä arjenhallinnan kohentumisena. Tällöin nuoren oma kokemus elämänsä mielekkyydestä ja merkityksestä on keskeistä. Myös oman elämän tapahtumien hallittavuus ja ymmärrettävyys ovat hyvin keskeisessä asemassa. Haastattelemiemme nuorten mielestä arjen sujuvuus koostuu pienistä osatekijöistä, ja heidän mielestään arkeen kuuluu lähinnä ruuanlaittoa ja siivousta. Vaikka he kokivat hallitsevansa arjen pienet asiat jo riittävän hyvin, toivat he toisaalta esille, että nuorten työpajan ja etsivän nuorisotyön toiminnan avulla he ovat oppineet sellaisia taitoja, jotka auttavat selviytymään näissä pienissä arjen asioissa. Näiksi taidoiksi he mainitsivat muun muassa aikataulujen noudattamiseen ja asioiden hoitoon liittyvät asiat.

Haastateltujen nuorten mielestä elämänhallinta on laaja käsite, johon liittyy se, että osaa huolehtia itsestään ja tehdä päätöksiä omasta elämästään. Myös se, että yrittää pärjätä itsenäisesti, raha-asiat, asuminen ja suhteet läheisiin ovat kunnossa, on tärkeää. Haastattelemiemme nuorten mukaan elämänhallintaan ja hyvään elämään liittyy se, että on perhe, työtä tai opiskelua sekä tietysti ystäviä. Cacciatoren & Karukiven (2014, 267) mukaan elämänhallinnan tunne tulee siitä, että selviytyy, osaa ja pystyy, asiat siis sujuvat. Vastakohta taas on avuttomuuden tunne, tunne siitä, ettei uskalla tai osaa tehdä mitään. Nuoret toivatkin haastatteluissa esille, että elämänhallinnan tunteen puuttuminen voi tulla esille masennuksena ja negatiivisina tunteina.

Hämäläisen (2000, 39) mukaan yksi elämäkokonaisuuden perustekijöistä on yhteisöllisyys ja yhteisöihin kuuluminen. Myös haastateltujen nuorten puheissa korostuivat sosiaalisen tuen merkitys ja yhteisöön kuulumisen tärkeys. Nuoret

toivat esille, että nimenomaan sosiaaliset suhteet sekä ystävien olemassaolo ja tuki ovat niitä asioita, joita he tarvitsevat kaikissa elämäänsä liittyvissä asioissa.

Hämäläisen (1999, 72) mukaan sosiaalipedagogisen työn perusajatuksena on tarjota vaikeuksissa oleville ihmisille mahdollisuus kohdata muita ihmisiä ja osallistua. Työn perusajatukseseen kuuluu myös, että ihminen voi kokea itsensä tarpeelliseksi, hän voi tehdä mielekkäitä asioita ja etsiä yhdessä toisten kanssa suuntaa elämäänsä. Nuorilta saamissamme haastatteluiden tuloksissa tämä asia näyttäytyi hyvin samalla tavalla. Heidän mielestään etsivä nuorisotyö toimii sosiaalisten suhteiden osalta nimenomaan mahdollistajana ja kannustajana. Etsivän nuorisotyön kautta nuoret ovat saaneet sekä tietoa eri mahdollisuuksista että tukea ja rohkaisua sosiaalisten suhteiden solmimiseen. Nuorten työpajatoiminnan kohdalla haastatellut toivat esille yhteisöllisyyden, vuorovaikutuksen toisiin sekä ryhmätyöskentelytaitojen parantumisen. Nuoret kertoivat, että työpajalla on aina kavereita ja kaikki hyväksyvät toisensa omana itsenään.

Haastatteluissa tuli esille, että nuoret kaipaavat aikuisen tukea ja neuvoja myös opiskeluun ja työelämään liittyvissä asioissa. Etsivän nuorisotyöntekijän ja työpajavalmentajan tärkeä rooli kuuntelijana, kyselijänä ja kannustajana nousi esille nuorten keskusteluissa. Kertominen erilaisista vaihtoehdoista auttaa esimerkiksi koulutusta koskevia valintoja tehdessä. Lehtosen (2015) mukaan on yhä enenevässä määrin nuoria, jotka elävät hetkessä ja suhtautuvat tulevaisuuteen välinpitämättömästi. Näin ollen etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan päätavoite ehkäistä nuorten syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä tukee täysin näitä nuorten ajatuksia.

Kaartisen & Koutaniemen (2012, 31) mukaan yhteiskunnan muutoksiin on kyettävä vastaamaan, eikä voida pitää kiinni ajatuksesta, että esimerkiksi etsivää työtä tehdään aina vain tietyssä paikassa tai tietyllä tavalla. Koemme sosiaalialan työn ja sen toimintatapojen kehittämisen tärkeäksi. Yhteiskunta elää jatkuvassa muutoksessa ja se näkyy myös keskusteluissa nuorten syrjäytymisestä. Näin ollen myös nuorten parissa tehtävää työtä ja sen toimintatapoja pitää kehittää yhteiskunnan muutosten rinnalla. Palautteen saaminen, kuten antamienkaan, ei ole aina helppoa. Sitä on kuitenkin pystyttävä sekä antamaan että

ottamaan vastaan, jotta palvelut pystyisivät tarjoamaan sen, mitä niiltä odotetaan. Lisäksi palautteen antaminen tulisi pyrkiä tekemään mahdollisimman helppoksi ja luonnolliseksi.

Projektityön malli opinnäytetyömme ohjaavana prosessina tuki työskentelyämme hyvin. Projektityön vaiheistus selkiytti työskentelymme eri vaiheita, ja oli helpottavaa huomata, että työskentely todella eteni sen suunnitelman mukaan, jonka olimme alun perin työskentelymme avuksi tehneet. Vaiheittain etenevä työtapa helpotti työn jäsentämistä sekä auttoi aikataulujen suunnittelussa ja kiinnipitämisessä koko prosessin ajan. Viirkorven (2000, 8) mukaan projekti voidaan nähdä toiminnan toteuttamisen ja sen ohjauksen välineenä.

11.2 Ammatillinen kasvu ja oppimisprosessi

Haastavin osuus koko prosessia ajatellen lienee ollut toteutuksen suunnittelu- vaihe ja sellaisen punaisen langan löytäminen, joka yhdistäisi nuoria osallistavan osuuden itse tuotoksen laatimiseen. Nuorten kohtaaminen ja siihen liittyvät tiedon keräämisen menetelmät tuntuivat sinänsä helpoilta, mutta pohdimme aluksi paljon sitä, mitä meidän pitäisi kysyä nuorilta ja miksi. Ensimmäisten haastattelukertojen jälkeen työskentelymme tarkoitus, ja etenkin sen merkitys, alkoivat kuitenkin selvitä. Kaikkein tärkein vastaus tähän tuli nuorilta itseltään; oli tärkeää, että he saivat olla mukana miettimässä niitä asioita, joihin he kokivat tarvitsevansa apua tai tukea etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan kautta.

Opinnäytetyömme toi meille lisätietoa nuorten parissa tehtävästä työstä ja erityisesti etsivästä nuorisotyöstä ja työpajatoiminnasta. Palveluiden ydin liittyy vahvasti koulutuksen aikana kertyneeseen sosiaalipedagogiseen osaamiseemme. Etsivässä nuorisotyössä ja työpajatoiminnassa nuorten kanssa työskennellään arjen keskellä, rinnalla kulkijoina. Nuorta ohjataan ja tuetaan yksilölliset tarpeet huomioiden. Samaan aikaan työssä on mukana yhteisöllinen ulottuvuus, kun pyritään siihen, että nuori kokee kuuluvansa johonkin itseään lähellä olevaan yhteisöön.

Opinnäytetyön prosessin aikana meille myös selkiytyi entisestään kuva nuorten tilanteesta nykypäivän yhteiskunnassa sekä siitä, mitkä tekijät tähän tilanteeseen vaikuttavat. Opinnäytetyöprosessi laajensi käsitystämme syrjäytymisestä ja sen ehkäisystä. Prosessin aikana meille vahvistui käsitys siitä, että nuorten osallistaminen on toimiva ja hyödyllinen menetelmä nuorten omien ajatusten esille saamiseen.

11.3 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyömme luotettavuuden ja eettisyyden kannalta tärkeänä näyttäytyi se, että osallistamalla saatu tieto tuli suoraan nuorilta itseltään. He olivat vahvassa kokemusasiantuntijan roolissa ja mukana tuotoksen kehittämisessä. Nuorten mielipiteet palautelomakkeen muodon ja sisällön suhteen välitettiin toimeksiantajalle ja ne otettiin oikeasti huomioon lomaketta laadittaessa. Särkelä-Kukon (2014, 36) mukaan kokemus osallisuudesta rakentuu arjessa pienistä asioista, kuten kuulluksi tulemisesta ja omaan elämään liittyviin asioihin vaikuttamisesta. Myös Valtakunnallinen työpajayhdistys (2015) korostaa, että nuori voi kokea oppimisen oivalluksia kyetessään antamaan panoksensa yhteisön toimintaan. Tämän ja oman toimintansa merkitykselliseksi kokemisen kautta nuoren itseluottamus kasvaa. Sama asia tuli esille myös nuorilta saamastamme palautteesta; oli tärkeää, että heidät otettiin mukaan palautelomakkeen suunnitteluun.

Kertasimme nuorille tapaamisten alussa, mistä on kyse, mitä olemme tekemässä ja miksi olemme kokoontuneet yhteen. Kerroimme, kuinka nuorten haastatteluissa esille tuomia asioita käsitellään ja sen, ettei mikään sanottu asia henkilöidy suoraan kehenkään nuorista. Pyrimme toimimaan haastatteluissa nuorten kanssa avoimesti keskustellen, tuomatta esiin liiaksi omia ajatuksiamme tai johdattelematta heitä.

Toikon & Rantasen (2009, 89–91) mukaan palveluiden kehittämiseen osallistuminen onnistuu esimerkiksi antamalla palautetta palvelusta ja arvioimalla palvelun toteutumista ja sen vaikuttavuutta. Mielestämme palautelomake toimii jat-

kossa juuri palveluiden kehittämisen välineenä. Kujala (2003, 47–49) toteaa asiakkaiden osallisuuden toteutumisen tarkoittavan sitä, että mielipiteillä, toiminnalla ja osallistumisella on oikeasti merkitystä.

Tulevaisuudessa nuorten antamat palautteet ohjautuvat nuorten työpajavalmentajan ja etsivän nuorisotyöntekijän lähiesimiehenä toimivalle vapaa-aikatoimen sihteerille. Koimme eettisesti tärkeäksi seikaksi sen, että palaute ei tule suoraan työpajavalmentajalle tai etsivälle nuorisotyöntekijälle. Luotettavuutta ja eettisyyttä voidaan pohtia myös siltä kannalta, että opinnäytetyön prosessia arvioitiin käymällä sitä läpi sekä nuorten itsensä että toimeksiantajan edustajien kanssa.

Toinen opinnäytetyön tekijöistä aloitti opinnäytetyöprosessin aikana työpajavalmentajana nuorten työpajalla. Pohdimme prosessin alkuvaiheessa, millaista etua tai haittaa siitä voi aiheutua meidän ja nuorten näkökannalta. Käytäntö kuitenkin osoitti, että esimerkiksi aikataulujen sopiminen kävi välillä helpommin, kun toinen opinnäytetyöntekijöistä oli selvillä työpajan ohjelmasta. Nuorten kannalta se, että haastatteluissa oli mukana hyvin tuttu henkilö, näytti vaikuttavan nuoriin rohkaisevasti.

Lähteet

- Alanen, O. & Kotkavuori, A. 2015. Välittämisen ammattilaiset. Vamoksen käsikirja etsivään nuorisotyöhön. Helsinki: Helsingin Diakonissalaitos.
- Cacciatore, R. & Karukivi, M. 2014. Mieleton fiilis. Hyvän mielen käsikirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- DalMaso, R. & Kuosmanen, V. 2008. Subjektiivien ja emansipaation edistäminen on 2000-luvun sosionomin sosiaalipedagogisen ammatin ja työn ydintä. Teoksessa Viinamäki, L. (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. 36–42.
- Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2013.
<http://web.eduskunta.fi/dman/Document.phx?documentId=jz32213140909180> 12.11.2014.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Harinen, P. 2014. Kilometrien eristämät? Nuorten arkea syrjäkyläkontekstissa. Julkaisussa Myllyniemi, S. (toim.) Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014, 153–170.
https://tietoanuorista.fi/wpcontent/uploads/2015/03/Nuorisobarometri_2014_web.pdf 9.4.2015.
- Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopion yliopiston opetusjulkaisuja 1/1999. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Hämäläinen, J. 2000. Sosiaalipedagoginen strategia koulutuksesta ja työstä syrjäytyneiden ja syrjäytymisuhan alla elävien nuorten auttamiseksi. Snellman-instituutin arkistosarja 1/2000. Kuopio: Snellman-instituutti.
- Hämäläinen, J. 2008. Nuorten osallisuus. Teoksessa Hämäläinen, J. & Nivala, E. (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2008. 9. vuosikerta. Kuopio: Kuopion yliopisto, 13–34.
- Hämäläinen, T. & Palo, S. 2014. Työpajapedagogiikka. Valmennuksen pedagogisia lähtökohtia työpajalla. Valtakunnallinen työpajayhdistys.
- Jelli järjestötietopalvelu. 2014. Osallisuus.
<http://www.jelli.fi/osallisuus/13.11.2014>
- Järvikoski, A & Härkäpää, K. 2011. Kuntoutuksen perusteet. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Kaartinen-Koutaniemi, J. (toim.) 2012. Etsivässä työssä. Kauan sä aiot olla siinä. Helsinki: Nuorten keskus & LK-kirjat.
- Kaavin kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2013–2016.
www.kaavi.fi/showattachment.asp?ID=1955&DocID=84 13.11.2014.
- Kaavin kunnan nuorten työpajan toimintasuunnitelma. Kaavi 2013.
www.kaavi.fi/downloader.asp?id=2331&type=1 12.11.2014.
- Kaavin kunta. 2014. Kuvaus etsivästä nuorisotyöstä ja sen tarpeesta Kaavin kunnassa. Etsivän nuorisotyön hankesuunnitelma. Kaavin kunta. Lokakuu 2014.
- Kaavin kunta. 2014. Nuorisotoimi. <http://www.kaavi.fi/Nuoriso> 13.11.2014.
- Kettunen, S. 2009. Onnistu projektissa. Juva: WS Bookwell Oy.

- Koillis-Savo. 2015. Kaavi 140 vuotta -juhlaliite. Etsivä nuorisotyö auttaa jos elämänpolku on hukassa. Juankosken, Kaavin, Tuusniemin ja Riistaveden puolueista riippumaton paikallislehti. 52. vuosikerta nro 9.
- Komonen, K. 2008. Nuorten työpajat kasvatuksellisina instituutioina. http://www.sosiaalipoliittinenyhdistys.fi/janus/0208/janus_2_2008_puhevuoro_komonen.pdf 13.11.2014.
- Korhonen, K. 2014. Nyt hyvä, mutta entä tulevaisuudessa? Nuorten hyvinvoinnin ja tulevaisuuteen suhtautumisen tarkastelua nuorisobarometrien pohjalta. Julkaisussa Myllyniemi, S. (toim.) Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014. 209–224. https://tietoanuorista.fi/wpcontent/uploads/2015/03/Nuorisobarometri_2014_web.pdf 9.4.2015.
- Kujala, E. 2003. Asiakaslähtöinen laadunhallinnan malli. Tampere: Tampere University Press.
- Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Lapin aluehallintoviraston nuorisotoimi. 2014. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot kunnissa 2014 sekä nuorisotakuu. Aluehallintovirasto Lappi. Opetus- ja kulttuuriministeriö. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisopolitiikka/liitteet/Nuorten_ohjaus_ja_palveluverkostot_kunnissa_2014_seks_nuorisotakuu.pdf 3.4.2015.
- Lehtonen, H. 2015. Tulevaisuusorientaatio ja itsesäätely sen osana. <http://www.aikuiskasvatuksetutkimusseura.fi/@Bin/303897/Heleena%20Lehtonen.pdf> 1.4.2015.
- Martikainen, E. 2015. Etsivä nuorisotyöntekijä. Haastattelu 2.2.2015.
- Martikainen, L. 2009. Kaaosta vai hallintaa. Nuoren aikuisen elämän haasteet. Kuopio: UNIpress.
- Myllyniemi, M. (toim.) 2014. Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014. https://tietoanuorista.fi/wpcontent/uploads/2015/03/Nuorisobarometri_2014_web.pdf 9.4.2015.
- Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. 1–2. painos, 2011. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Nuorisolaki 27.1.72/2006.
- Nuorisotakuu. 2015. Etsivä nuorisotyö. http://www.nuorisotakuu.fi/nuorisotakuu/jotain_muuta/etsiva_nuorisoty_3.4.2015.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Nuorten työpajat. http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/tyoepajat/?lang=fi 13.11.2014.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011. Syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen. http://www.minedu.fi/lapset_nuoret_perheet/Osa-alueet/Nuoret/12.3.2015.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012 – 2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:6. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi> 2.12.2014.
- Pietikäinen, R. 2012. Kipinöitä muutokseen ja eväitä eteenpäin. Suomen Nuorisokeskukset. Helsinki. <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutisia/2012/20120106nuotta/Nuottavalmennus.pdf> 29.5.2015.

- Pietikäinen, R. 2013. Nuorten sosiaalisen vahvistamisen kehittämistä. Koordinaatti. Puheenvuoro. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. <http://www.koordinaatti.fi/fi/puheenvuoro/701/nuorten-sosiaalisen-vahvistamisen-kehitt%C3%A4mist%C3%A4.html> 3.12.2014.
- Pohjantammi, I. 2013. Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajapalvelut monialaisessa palveluyhteistyössä. Rajanylittäjät -hanke. Sosiaalikehitys Oy. http://www.sosiaalikehitys.com/uploads/Rajanylittajat_raportti.pdf 13.11.2014.
- Puuronen, A, 2014. Etsivän katse. Etsivä nuorisotyö ammattina ja ammattialan kehittäminen –näkökulmia käytännön työstä. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 70. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/etsivan_katse.pdf 1.1.2015.
- Rantanen, T. & Toikko, T. 2009. Sosiaalialan kehittämistoiminnan metodologista paikannusta. Teoksessa Viinamäki, L. (toim.) Sosionomilta ei hommat lopu. Ammattikäytäntöjen kehittäminen haasteena sosionomi AMK-tutkinnoissa. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. 65–75.
- Salmela, T. 1997. Asiakaspalautteen haaste. Menetelmiä ja esimerkkejä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäyte-työhön – opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf> 13.11.2014.
- Sitra 2011. Yhteisöllisyyttä ja turvaverkkoja. <http://www.sitra.fi/hyvinvointi/nuorten-syrjailyminen> 12.11.2014.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. Osallisuuden edistäminen. http://www.stm.fi/hyvinvointi/osallisuuden_edistaminen 13.11.2014.
- SOTERKO 2013. Nuorten aikuisten hyvinvointierojen kaventaminen. <http://www.soterko.fi/fi/tutkimus-ja-kehittamisohjelmat/nuorten-aikuisten-hyvinvointierojen-kaventaminen> 13.11.2014.
- Summa, T. & Tuominen, K. 2009. Fasilitaattorin työkirja. Menetelmiä sujuvaan ryhmätyöskentelyyn. Kepan raporttisarja/ Kehitysyhteistyön palvelukeskus, 103. Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa ry http://www.gloaalikasvatus.fi/tiedostot/Fasilitaattorin_tyokirja.pdf 9.1.2014.
- Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuus –teoriaa ja tekoja. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Mistä puhumme, kun puhumme osallisuudesta? Teoksessa Jämsen, A. & Pyykkönen, A. (toim.) Osallisuuden jäljillä. Joensuu: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, 34–49.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2015. Nuorten syrjäytyminen. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointipolitiikka/elinolot-ja-hyvinvointi/syrjailyminen-ja-osallisuus/nuorten-syrjailyminen> 12.11.2014.
- Tevere 2015. Menetelmiä kouluttajille ja ohjaustyötä tekeville. Työelämävalmennus Tevere. <http://www.tevere.fi/menetelmia>. 9.1.2015.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. Nuorten yhteiskuntatutkimus 2013. TEM-raportteja 8/2012. Työllisyys- ja yrittäjyysosasto. Raportti. 15.3.2012. [https://www.tem.fi/files/32352/Nuorten_yhteiskuntatutkimus_tyoryhman_raportti_\(2\).pdf](https://www.tem.fi/files/32352/Nuorten_yhteiskuntatutkimus_tyoryhman_raportti_(2).pdf) 14.11.2014.

- Valtakunnallinen työpajayhdistys 2015. Sosiaalinen vahvistaminen. Käsitteenä. Mitattavina osa-alueina. Palveluina. Esite sosiaalisen vahvistamisen palveluiden toimijoille ja sidosryhmille. https://tpy-fi-bin.directo.fi/@Bin/68f5764c231d4aa88b0a5a75a6515904/1428681733/application/pdf/426258/Esite_Sosiaalinen_vahvistaminen.pdf 3.12.2014.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Viirkorpi, P. 2000. Onnistunut projekti -opas kunta-alan projektityöskentelyyn. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Virtanen, M. 2006. Tutkimus nuorten työttömien ajankäytöstä. Kaukosäädin vai lenkkitosut. Turun yliopisto. Janus vol 14 (2) 2006. http://www.sosiaalipoliittinenyhdistys.fi/janus/0206/2_06_Virtanen.pdf 9.4.2015.

Ennen haastattelua käytettävät menetelmät

Nimijuna

Istutaan ympyrän muotoon ja kuvitellaan lähtevämme junamatkalle. Kerrotaan vuorotellen oma nimi ja mitä ottaisi matkalle mukaan. Omalla vuorolla sanotaan myös edellisten nimet ja matkatavarat. Tämän esittäytymisen avulla tutustutaan toisiin paikalla oleviin ja virittäytyään toimintaan. (Tevere 2015.)

Hengitysharjoitus

Harjoituksena käytetään vuorosierainhengitystä, joka auttaa keskittymään ja tasapainottaa aivopuoliskojen toimintaa. Harjoituksessa hengitetään nenän kautta sekä sisään että ulos. Oikea sierain painetaan oikean käden peukalolla tukkoon ja samalla hengitetään vasemman sieraimen kautta sisään. Oikean käden etusormella painetaan vasen sierain tukkoon ja vapautetaan peukalo hengittäen samalla oikean sieraimen kautta ulos. Tämän jälkeen hengitetään oikean sieraimen kautta sisään ja painetaan oikeanpuoleinen peukalo oikealle sieraimelle vapauttaen vasemmalta etusormi hengittäen vasemman sieraimen kautta ensin ulos ja sitten sisään. Tätä jatketaan viisi minuuttia silmät suljettuna paikallaan istuen. Harjoitusta tehtäessä korostetaan, ettei hengitystä tarvitse mitenkään korostaa eikä muuttaa harjoituksen aikana. (Summa & Tuominen 2009, 61.)

Palautteen keräämiseen käytettävät menetelmät

Mielipidejana

Kuvitellaan lattiaan jana, jonka toisessa päässä on 0 (= ei yhtään mielekästä) ja toisessa päässä 10 (= erittäin mielekästä). Pyydetään osallistujat asettumaan janalle ja kertomaan samalla oman nimensä.

Mielipide Post- it-lapuilla

Käytettävissä olevaan tilaan laitetaan eri paikkoihin erilaisia väittämiä. Nuoret vastaavat väittämiin laittamalla lappuun joko + tai – sen mukaan, miten he kokevat väittämän.

Väittämät:

- osallistumiseni haastatteluihin oli merkityksellistä
- sain sanotuksi mielipiteeni haastatteluissa
- tulin kuulluksi haastatteluissa
- palautelomake vastaa odotuksiani
- palautelomakkeesta tuli selkeä
- palautelomakkeessa kysyttiin tärkeitä/oikeita asioita
- osallistumiseni palautelomakkeen suunnitteluun oli merkityksellistä
- palautteen kerääminen nuorilta on tärkeää
- haluan jatkossakin olla mukana nuoria koskevien palveluiden kehittämisessä

Opinnäytetyön prosessin kuvaus

Aika	Prosessin vaihe	Aihe
IDEA- JA ESISUUNNITTELUVAIHE		
10–12/ 2014	Vapaa-aikatoimensihteerin, etsivän nuorisotyöntekijän ja nuorten työpaja- valmentajan tapaamiset	Opinnäytetyön ideointia, keskustelua opinnäytetyön aiheesta ja aihepiiriin tarkistusta
	Pienryhmäohjaus; Tikkarinne 9, Joensuu	Opinnäytetyösuunnitelman ohjausta
SUUNNITTELUVAIHE		
1 / 2015	Pienryhmäohjaus; Tikkarinne 9, Joensuu	Opinnäytetyösuunnitelman ohjausta
	Yhteydet toimeksiantajaan	Toimeksiantosopimuksen allekirjoittaminen.
	Aihepiiriin tutustuminen	Viitekehykseen, toimeksiantajan toiminnan lähtökohtiin ja kirjallisuuteen tutustuminen. Menetelmällisten valintojen tekeminen. Opinnäytetyön suunnitelman valmistuminen. (+haastattelurungot ja suostumuslomake)
TOTEUTUSVAIHE		
1–3/ 2015	Toimeksiantajan edustajien tapaaminen: Vapaa-aikatoimensihteerin, etsivän nuorisotyöntekijän ja nuorten työpaja- valmentajan	Opinnäytetyön tilannekatsaus. Sovittiin nuorten haastatteluiden toteuttamisesta, sekä seuraavasta tapaamisesta toimeksiantajan kanssa. Haastatteluiden suostumuslomakkeiden lähettäminen nuorille tai heidän huoltajilleen.
	Nuorten ensimmäinen haastattelu (nuorten työpajan asiakkaat)	Opinnäytetyöstä kertominen. Toisiimme tutustuminen ja ryhmähaastattelu aiheesta etsivän nuorisotyön merkitys nuoren elämässä
	Nuorten toinen haastattelu (etsivän nuorisotyön asiakkaat)	Opinnäytetyöstä kertominen. Toisiimme tutustuminen ja ryhmähaastattelu aiheesta työpajan merkitys nuoren elämässä.
	Haastatteluiden yhteenveto ja teemoittelu	Palautelomakkeen alustava laatiminen haastatteluiden tulosten perusteella
	Nuorten kolmas haastattelu (nuorten työpajan asiakkaat)	Aiheeseen virittäytyminen. Ryhmähaastattelu palautelomakkeen muodollisista ja sisällöllisistä asioista. Palautteen kerääminen nuorilta.
	Pienryhmäohjaus; Tikkarinne 9, Joensuu	Opinnäytetyön raportointivaiheen ohjausta
	Opinnäytetyön työstäminen	Opinnäytetyön raportin kirjoittamista

TULOSTEN/TUOTOKSEN HYÖDYNTÄMINEN, ARVIOINTI JA PROSESSIN PÄÄTTÄMINEN		
	Tuotoksen laatimista	Palautelomakkeen laadintaa
	Toimeksiantajan edustajien tapaaminen	Nuorten tapaamisista kerätyn tiedon läpikäynti. Opinnäytetyön tuotokseen liittyvistä asioista keskustelu.
	Tuotoksen laatimista	Palautelomake lopulliseen muotoonsa
	Opinnäytetyön työstäminen	Opinnäytetyön raportin kirjoittamista
3-5/ 2015	Haastateltujen nuorten yhteistapaaminen	Palautelomakkeen esittely, arviointi ja palautteen kerääminen yhteistyöstä sekä yhteistyöstä kiittäminen (kahvit)
	Toimeksiantajan edustajien tapaaminen	Palautelomakkeen esittely, arviointia keskustellen ja nuorten palautteen välittäminen toimeksiantajalle
	Yksilöohjaus; Tikkarinne 9, Joensuu	Ohjausta loppuvaiheen työskentelyyn
	Opinnäytetyön palautus äidinkielen opettajan ohjaukseen ja ilmoittautuminen seminaariin	Opinnäytetyön viimeistely ja dokumentointi
	Opinnäytetyön palautus tarkistukseen	
	Opinnäytetyön seminaari	

Toimeksiantosopimus

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantaja	
Organisaation nimi:	Kaavin kunta / Sivistyspalvelut /Nuorisotoimi
Toimeksiantajan edustaja:	Vapaa-aikatoimensihteeri Riitta Iivanainen
Osoite:	Kaivotie 1 73600 Kaavi
Puhelinnumero:	0400391708
Sähköposti:	Riitta.Iivanainen@kaavi.fi

Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot	
Koulutusohjelma:	Sosiaalialan koulutusohjelma
Opiskelijanumerot ja nimet:	1200077 Anne Toivanen 1200183 Jaana Räsänen
Puhelinnumero:	0458611451 0503639125
Sähköposti:	Anne.Toivanen@edu.karelia.fi Jaana.M.Rasanen@edu.karelia.fi

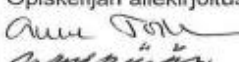
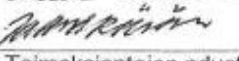
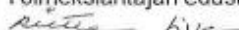
Toimeksiannon kuvaus	
Aihe	Palautelomakkeen laatiminen etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan kehittämiseksi ja asiakkailta palautteen keräämiseksi. Etsivän ja työpajan nuorten osallistaminen ja heidän kokemustensa kuuleminen kyseisistä palveluista.
Toteutusmuoto	Toiminnallinen opinnäytetyö
Aikataulu	Opinnäytetyön suunnitelman mukaan: palautelomake ja opinnäytetyö valmistuu maaliskokuussa 2015.
Kustannusarvio ja kustannusvastuu	Ei kustannuksia.

Toimeksiantajan sitoumukset	
Toimeksiantajan tuki ja ohjaus opinnäytetyön prosessin aikana.	

Opiskelijan sitoumukset	
Sitoudumme pitäytymään sovitussa aikataulussa ja tekemään yhteistyötä opinnäyteprosessin ajan toimeksiantajan kanssa. Opinnäytetyö tehdään opinnäytetyön ohjeiden ja eettisten periaatteiden mukaan.	

Opinnäytetyön ohjaus Karelia-amk:ssa	
Ohjaaja: lehtori, opinto-ohjaaja Paivi Putkuri Tikkarinne 9 80200 Joensuu Paivi.Putkuri@karelia.fi puh.0503492159	Ohjaaja: lehtori Miia Pasanen Tikkarinne 9 80200 Joensuu Miia.Pasanen@karelia.fi puh.0504412861

Opinnäytetyön julkisuus	
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.	

Allekirjoitukset	
Päiväys 27.1.2015	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys Anne Toivanen JAANA RÄSÄNEN
Päiväys 27.1.2015	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys Riitta Iivanainen

Opinnäytetyön toimeksiantosopimus**OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS**

Päiväys	Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus ja nimenselvennys
25.02.2015	

Maria PASANEN

Haastattelurungot/Nuorten työpaja

Haastattelut 1 ja 2

Elämönhallinta

- kokemukset siitä, milloin elämä on ns. "hallinnassa"
- mielipiteitä siitä, näkyykö se jotenkin ulospäin tai tuntuuko se ihmisen sisällä

Kokemuksia elämässä tarvittavissa taidoista/ arjen sujuvuus, sosiaaliset suhteet ja tulevaisuusorientaatio

- asumisen ja arjen taidot, asiointi yms.
- taidot opintoihin ja työelämään liittyen
- vuorovaikutukseen liittyvät - ja sosiaaliset taidot

Kokemukset omasta elämästä ennen työpajalla aloittamista

- arjen taidot/ asiointi/ sosiaaliset taidot
- taidot opintoihin ja työelämään liittyen
- elämän rytmi ja sisältö
- mieliala

Aloittaminen nuorten työpajalla

- ajatuksia ja odotuksia pajan toiminnasta
- elämäntilanne aloittaessasi pajalla
- aloittamistilanteen kokemuksia

Työskentely nuorten työpajalla

- ajatuksia ja odotuksia pajan toiminnasta nyt
- tarpeelliseksi koetut asiat työpajan toiminnassa
- muutettavat asiat pajan toiminnassa tai ohjauksessa
- työpajatoiminnan kehittämisajatuksia

Haastattelu 3, palautelomakkeen suunnittelu

- Palautelomakkeen sisältö
- Lomakkeen laajuus ja kysymysmuodot
- Palautelomakkeen saatavuus ja täyttöajankohta

Haastattelurunko/Etsivä nuorisotyö

Elämänhallinta

- kokemukset siitä, milloin elämä on ns. ”hallinnassa”
- mielipiteitä siitä, näkyykö se jotenkin ulospäin tai tuntuuko se ihmisen sisällä

Asioita joihin koetaan tukea tarvittavan nyt tai tulevaisuudessa/arjen sujuvuus, sosiaaliset suhteet ja tulevaisuusorientaatio

- arjen taitoihin, asiointiin yms. liittyen
- opintoihin ja työelämään liittyen
- sosiaalsiin taitoihin ja vuorovaikutukseen liittyen

Kokemukset omasta elämästä ennen etsivän nuorisotyön asiakkuuden aloittamista

- arjen taidot/ asiointi yms.
- elämän rytmi ja sisältö
- mieliala

Aloittaminen etsivän nuorisotyön asiakkaana

- millaisia ajatuksia ja odotuksia sinulla oli etsivästä nuorisotyöstä
- millaiseksi koit elämäntilanteesi asiakkuuden alkaessa
- miten koit etsivän nuorisotyön asiakkuuden aloittamistilanteen

Etsivän nuorisotyön asiakkuudessa

- ajatukset ja odotukset etsivästä nuorisotyöstä nyt
- tarpeelliseksi koetut asiat etsivässä nuorisotyössä
- muutettavat asiat etsivässä nuorisotyössä
- etsivän nuorisotyön kehittäminen

Suostumuslomake haastatteluun

Hei

Opiskelemme sosiaaliajaa Joensuun Karelia-ammattikorkeakoulussa. Teemme opinnäytetyötä Kaavin kunnan etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajatoimintaan liittyen. Toivomme Sinun, etsivän nuorisotyön tai nuorten työpajan asiakkaan, osallistuvan järjestettävään ryhmähaastatteluun.

Haastattelun tarkoituksena on saada esiin nuorten mielipiteitä ja ajatuksia etsivästä nuorisotyöstä ja nuorten työpajatoiminnasta. Haastatteluun osallistumalla olet mukana kehittämässä nuorille suunnattuja palveluita.

Haastattelu järjestetään nuorten työpajan asiakkaille työpajan tiloissa normaaliin työpäivään liittyvänä vapaamuotoisena tilaisuutena. Etsivän nuorisotyön asiakkaille haastattelu pyritään järjestämään nuorten toiveita kuunnellen, mahdollisesti työpajan tai etsivän nuorisotyöntekijän toimistotiloissa.

Allekirjoittamalla tämän lomakkeen suostu haastateltavaksi ja hyväksyt haastattelun aineiston käyttämisen opinnäytetyössä. Mikäli olet alle 18-vuotias, suostumus tulee olla huoltajaltasi.

Kaavilla ___/___2015

PALAUTELOMAKE

Etsivästä nuorisotyöstä Nuorten työpajasta
 Olen pajalla tai etsivän asiakkaana
 parhaillaan Olen ollut asiakkaana aiemmin
 Kuulun ikäryhmään 14-17 v 18-24v 25-29v

KOETKO SAANEESI RIITTÄVÄSTI TUKEA ARJEN TAITOIHIN LIITTYVIIN ASIOIHIN?

	kyllä	en
aikataulujen noudattaminen	☺	☹
raha-asioiden hoitaminen	☺	☹
siivous / ruuanlaitto	☺	☹
asioinnit (esim. kela, TE-toimisto jne.)	☺	☹
johonkin muuhun, mihin? _____	☺	☹

KOETKO SAANEESI RIITTÄVÄSTI TUKEA ITSESTÄ HUOLEHTIMISEEN LIITTYVIIN ASIOIHIN?

	kyllä	en
terveydentilaan liittyvät selvitykset	☺	☹
unirytmii	☺	☹
liikunta	☺	☹
hygienia	☺	☹
säännöllinen ruokailu	☺	☹
päihitteettömyys	☺	☹
joku muu, mikä? _____	☺	☹

KOETKO SAANEESI RIITTÄVÄSTI OHJAUSTA JA TUKEA

	kyllä	en
opiskelupaikan tai ammatin valintaan liittyen	☺	☹
opiskelu- tai työpaikan hakemiseen	☺	☹
opiskelu- ja työelämä valmiuksiin liittyen	☺	☹
päästäksesi oikeanlaisten palveluiden piiriin	☺	☹

SEURAAVAT VÄITTÄMÄT KOSKEVAT ETSIVÄÄ NUORISOTYÖTÄ. ARVIOI ASTEIKOLLA 4 - 10, KUINKA TYYTYVÄINEN KOET OLEVASI PALVELUUN.

4 - 10

Yhteydenottamisen sujuvuus	- saatko yhteyden mielestäsi riittävän helposti?	_____
Etsivän sijainti	- onko etsivän toimistolle helppo tulla?	_____
Tapaamisen järjestäminen	- järjestyykö tapaaminen ajallisesti sopivasti?	_____

KOETKO ASIAKKUUDELLA OLLEEN MERKITYSTÄ JOHONKIN NÄISTÄ ELÄMÄNHALLINTAAN, SOSIAALISIIN SUHTEISIIN TAI TULEVAISUUTEEN LIITTYVISTÄ ASIOISTA?

	kyllä	ei
itseni hyväksyminen	☺	☹
toisten kunnioittaminen	☺	☹
vuorovaikutustaidot	☺	☹
ryhmässä työskentely	☺	☹
erilaisuuden hyväksyminen	☺	☹
mieliala, hyvinvointi	☺	☹
suhtautuminen tulevaisuuteen	☺	☹
johonkin muuhun, mihin? _____	☺	☹

HALUTESSASI KERRO OMIN SANOIN, MILLAISTA MERKITYSTÄ KOET ASIAKKUUDELLA OLLEEN?

ARVIOI ASTEIKOLLA 4 - 10 KUINKA HYVIN PALVELU ON VASTANNUT KAIKEN KAIKKIAAN TARPEISIISI JA ODOTUKSIISI?

4 - 10

etsivän nuorisotyön osalta _____

nuorten työpajan osalta _____

MITÄ KERTOISIT KAVERILLESII ETSIVÄN NUORISOTYÖN PALVELUSTA TAI NUORTEN TYÖPAJASTA?

MUU PALAUTE JA KEHITTÄMISIDEAT PAJAN TOIMINTAAN TAI ETSIVÄÄN NUORISOTYÖHÖN LIITTYEN. **KIITOS PALAUTTEESTASI!**
